

PROLETAREC

Glasiló Jugoslovanske Socialistične Zveze

STEV.—NO. 947.

CHICAGO, ILL., 5. NOVEMBRA (NOVEMBER 5), 1925.

LETO—VOL. XX.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

PRAZNOVERJE LJUDSKIH MNOŽIC.

Najzgovornejši dokazi praznoverja v ljudskih množicah so takozvana božja pota. Milijone vernih ljudi jih poseča vsako leto. Nekdo je nekoč videl prikazen — božje bitje! Čudež! Ljudstvo je drvelo skupaj, poklekalo, molilo, in potem, ko je prišlo malo k sebi, je zgradilo cerkev. Tej je bil dodan samostan. In nato cela vrsta čudežev!

Skoro vsa znanejša in tudi nešteta manj znana božja pota imajo tak postanek. In verno ljudstvo verjame, da ima Mati božja, ali kak drug mogočen svetnik, na gotovih krajih veliko večjo moč kakor na drugih. Marija ni povsod enako dobra. Če jo prosiš pomoči doma, si misli povprečen vernik, mu ne bo toliko pomagala, kakor če gre na kako njeno slovito božjo pot in jo poprosi zaželenega. Tako je nastalo posebno v evropskih deželah vse polno Marij — vsaka se imenuje po imenu gotove božje poti. Marija z Brezij se razlikuje od Marije na Šmarni gori — Marija z Brezij je namreč pri Bogu veliko vplivnejša kakor pa Marija s kake manjše božje poti. Lurdska Mati božja pa je še mogočnejša kakor Marija z Brezij. Ljudje verjamejo in duhovniki so zadovoljni.

V prejšnjih časih, kadar se je kaki deklici ali komur koli že, prikazala Mati božja ali kak drug svetnik, in je ljudstvo postalo pozorno in drlo na kraj čudeža, je bila tudi duhovščina hitro na mestu. Prišli so in blagoslavljali sveti kraj in v svetem strahu klanjajočo, klečečo, sklonjeno množico. Vse je bilo zelo slovesno. Nekoliko se je v tem oziru poslednja desetletja spremenilo, ali praznoverje je v ljudskih plašeh še močno ukoreninjeno.

Pred par leti je nebeška prikazen celo v industrijskem, zakajenem, šuma polnem Chicagu osrečila neko bogaboječo družino s svojim posetom. In kakor v srednjem veku, so ljudje drli k tisti hišici v Chicagu, jo oblegali, drugi, za kolikor je bilo prostora, so se pa gnetli v nji, dokler se niso oblasti zbale, da se lahko slabo poslopje vsled prevelike teže človeške mase podere in se dogodi nesreča. Ko so vprašali za mnenje katoliške duhovnike, niso prikazni niti zanikali niti jo potrdili. Če bi jo zanikali, bi "izpodko-

pali" vero. Če bi jo potrdili, bi trdili bedastočo, kar tudi ni prijetno, posebno če se človek dobro zaveda, da trdi bedastočo.

V istem času se je nekje na jugu dogodil podoban čudež kakor pred leti na Gorenjskem, in kakor na Gorenjskem, je bilo tudi tukaj neumnih ljudi, ki so verjeli nemogoče in drli v trumah na "sveti" kraj. Vsi dnevniki so pisali, pa ne kratke notice, ampak po cele kolone o čudežni deklici, ki menja temperaturo hipoma, do zdravnikom nepojmljive višine, a deklica je drugače zdrava in govori svete besede. Počasi je sleparija prišla na dan kakor takrat na Gorenjskem s telečjo krvjo, ljudje pa so se razšli razočarani. Že jutri bi verovali v enak "čudež", ako bi se zopet "dogodil".

Pred letom je na Filipinih postal neki premeten slepar "čudodelnik", katerega so verne množice po božjje častile in ga obsipale z darovi. Kako tudi ne — saj so bili čudeži tako očitni! Pa niso bili. Množica, nevedna kakor je, je pripravljena verovati kar ni, ne veruje pa v stvari, ki so. V dokaze znanosti ne verjame. Celó iznajdbam v tehniki ni hotela verovati še dolgo potem, ko so že bile v praksi.

Najnovejši čudež se je dogodil pred par tedni na Ogrskem. Neki deklici v Nagyaszkasci se je prikazala Madona z božjim detetom v naročju. Prikazen se je ponavljala, prebivalstvo vse pokrajine je izvedelo o nji, pustilo delo in šlo na čudežni kraj ter se potopilo v molitev. Čudno pri tem je, da se je Madona prikazala deklici na najgršem, mlakužnem kraju blatne vasi. Prikazni so kmalu sledili čudeži. Bolniki so hipoma ozdraveli, betežniki so pometali proč palice in berglje, številne prošnje so bile nagloma uslišane. Deklica je klečala zamaknjena; mnogi ki so strmeli v njo, so počasi tudi videli prikazen. V svoji domišljiji so jo v resnici videli in čudež je bil še bolj potrjen. Kmetje so začeli dovažati kamenje, les in drugi stavbinski material. Zidarji in tesarji so se lotili graditi cerkev. Vest o čudežu je prodrla v daljne in bližnje vasi in iz daljnih in bližnjih vasi so se vozili kmetje in kmetice na sveti prostor. Prišli so tudi zastopniki posvetnih oblasti. Sporočili

so v Budapešto, da množica romarjev narašča, da so sanitarne razmere neznosne in da se je bati epidemije. Merodajni uradniki so apelirali na škofa. Edino škof bi mogel dopovedati ljudem, da je bolje ako se razidejo in da ima Marija dovolj ličnih cerkva na lepših prostorih kakor je močvirnata grapa, kjer se je "prikazala". Škof je baje dejal, da so vaščani v Nagyaszakcsi postali žrtev halucinacij — podomače rečeno — da se jim "meša". Prepovedal je vernikom nadaljevati z gradbo nove cerkve in oblasti so se razveselile njegove odredbe. Poslale so orožnike, ki so resno ukazali romarjem, naj se razidejo, in delavcem, naj prenehajo z delom. Tedaj pa je ogorčena množica navalila na orožnike, in ti so oddali nekaj strellov, večinoma v zrak, par pa tudi med ljudi. Ena ženska in ena deklica sta bili obstreljeni.

Kapela je dograjena kljub nasprotovanju, kajti tudi če bi sto škofov reklo, da se Madona ni nikomur prikazala, bi verniki ne verjeli. Dogodek bo med ljudmi živel kot čudež, ki bo postal v drugi generaciji še večji, ako se med tem — ne izpametuje, kar je v takih krajih dvomljivo.

Praznoverstva je še silno mnogo, ne le med vernimi množicami, ampak tudi med tistimi ki mislijo da so se ga že otresli. Kjer ni znanja, tam je polje ugodno za praznoverstvo, za vsakojake vraže, vere v čudeže in — hlapčevstvo.

To so stvari, ki jih ne more strmoglaviti nobena revolucija. Samo znanje jim izpodkopa tla. Zato je najvažnejša tista revolucija, ki se vrši v glavi človeka. In vrši jo razum. Če te ni, so vse druge brez pomena.

Število avtomobilov v Združenih državah.

Število motornih vozov, registriranih v Združenih Državah, tekom prvih šestih mesecev l. 1925, znaša 17,716,709. To število pomenja 13.9% poviška čez registracijo v isti dobi lanskega leta. V to skupno število ni všteti 70,200 motornih vozov, ki so last države in za katere se ne plačuje nikaka registracijska pristojbina.

Število registriranih avtomobilov je tekom enega leta največ poskočilo v Alabami, namreč kar za 53%. V Floridi je povišek tekom enega leta znašal 41%. V Oklahomi in Mississippiju je bil tudi znaten povišek.

Izmed skupnega števila registriranih vozov je 15,519,647 osebnih avtomobilov, 2,114,750 tovornih avtomobilov (trucks) in 82,315 taksijev, omnibusov in avtomobilov za najem. Le 20 držav registrira to zadnjo vrsto posebej. Zato je njihovo število dejansko mnogo večje.

Največ registriranih avtomobilov je v državi New York, namreč 1,404,653. Čez milijon avtomobilov imajo še sledeče države: California 1,317,825, Ohio 1,292,000, Pennsylvania 1,205,287 in Illinois 1,123,084

F. L. I. S.

Osemintrideseti 11. november.

Dne 11. novembra l. 1887 je izdihnila petorica takozvanih anarhistov na morišču v Chicagu — vzeto ji je bilo življenje na podlagi strašne justične travestije, ki je vžgala vladajočemu razredu znak nepozabne sramote na čelo. August Spiess, Albert Parsons, Louis Lingg, George Engel in Adolph Fischer so bili tega dne obešeni za zločin, katerega niso nikoli izvršili. Umrli so, da je bilo zadoščeno brutalni maščevalnosti drhali, kateri je besno sovraštvo do delavstva ubilo vse boljše občutke v srcu.

Osemintrideset let je minilo. V našem času, ko se pode dogodki s hitrostjo viharja in morejo možgani komaj sprejemati vse vtiske, je to dolga doba. Ali enajsti november vendar ne more biti pozabljen. Prečrno je bilo tisto dejanje in preveč podel je bil atentat na vse stremljenje zavednega delavstva. Pozabljeno pa tudi zaradi tega ne more biti, ker se v vsej tej dobi ni poleglo sovraštvo in ker ni krvoločnost velikih delavskih sovražnikov danes nič manjša kakor takrat.

Divjanje Hortijeve "justice" na Ogrskem v današnjih dneh je enako brutalno. Razlika je le, da ima na vesti mnogo več delavskih življenj, kakor jih ima "justica", ki je pobila omenjene anarhiste. V Bolgariji divja beli teror in umorov ni konca. V Romuniji mučijo in drže v zaporu osebe, ki so obdolžene, da "rujejo proti državi". Vlastodržci so maščevalni. Proti ljudem, ki ne odobravajo njihovega početja in to dokažejo na način ki ga smatra vladajoča "justica" za nezakonit ali "veleizdajalski", postopajo brezobzirno — mnogokrat z najbrutalnejšo silo.

Ali tudi v tej deželi dogodek iz leta 1887 ni osamljen. V domenah industrialnih mogotcev vlada justica sile. Pred nami se vrste žaloigre, ki so se odigrale v West Virginiji, McKees Rocku, Virdenu, Westmorelandu, Michiganu, Colorado itd.

Če se spominjajo zavedni delavci s čuvstvi ogorčenosti in z najostrejšo obsodbo onega justičnega umora, nima to nič opraviti z anarhizmom. Niti naukov onih žrtev ne more današnji prosvetljeni proletariat brezpogojno sprejeti. Žrtve 11. novembra so bile nedolžne. Njihovi nameni so bili najplemenitejši. Njihovi cilji so bili dobri. O njihovi bojni metodi in o posameznih njihovih nazorih se to ne more reči. Ako hoče delavstvo doseči trajno zmago, mora hoditi po drugih potih in se drugače zanašati na svojo moč, nego so ga takrat učili.

Kljub temu so tedanje žrtve čiste v našem spominu in po vsej pravici jih imenuje delavstvo mučenike. Zločina, ki jim je bil očitán, niso storili. Zagrešili niso sploh ničesar, s čimer bi

se mogla opravičiti smrtna kazen ali pa kazen sploh. Mi pa, prebirajoči zgodovino tedanjih dni, razumemo, da niso bili oni dnevi še naši dnevi, da ima tudi spoznanje svoj zakon razvoja, in da so bile kapitalistične provokacije tako silne in grde, tako namenjene razburjenju duhov, da ne bi bilo čudno, če bi bili provocirani ljudje res izgubili hladno razsodnost in poplačali napad z enakim orožjem.

Cesar niso tedanje žrtve dovolj jasno spoznale, je bilo dejstvo, da ne more biti socialna revolucija posledica momentanega; slučajnega upora, ampak da je bistro razumevanje in do popolnosti izvedena organizacija delavstva nizogiben pogoj uspeha. Takozvani anarhisti iz leta 1887., ki večinoma niti niso bili anarhisti, vsaj oni, katere je propadla justica obsodila, ne, so mislili, da je mogoče zdramiti delavce z mogočno besedo, s tem, da se jim v vsej ostrošči pokažejo krivice, katere trpi, in da je tako zdramljeno delavstvo takoj sposobno z močnim udarcem si priboriti svobodo. Premalo so pogledali v organizacijo kapitalistične družbe, v njeno silo in v prepletenost njenih interesov. Preveč pa so se zanašali na revolucionarnost mase, ki je po njihovem mnenju vedno pripravljena za akcijo, če jo le gromovita beseda pokliče na plan.

To je bila tragična zmota v njihovih nazorih, katere se mnogi tudi danes trdovratno drže. Ob njihovi po krivem pretrpljeni smrti se je pokazala napaka. Če bi se bili njihovi računi vjemali, bi bil moral ravno justični umor učinkovati kakor tista iskra, ki prileti v smodnišnico. Toda po končani žaloigri ni bilo instinktivnega upora, ni bilo spontane revolucije, ni bilo niti gromovitega klica po maščevanju. Pač pa je bila onemoglost, potlačenost in groza. Reakcija je triumfirala.

Zmote so nauki; in delavstvo se čimdalje točneje uči, da se kapitalistična zgradba ne poruši z enim udarcem, ne v enem dnevu, ampak da je treba sistematičnega, vztrajnega in vedno smotrenega dela. Vladajočim silam je treba vzeti postojanko za postojanko, zasledovati jih je treba na vseh bojiščih; pred vsem pa je treba, da si ustvari delavstvo moč, o kateri je lahko prepričano, da bo nepremagljiva: Organizacijo, ki se lahko spoprime s kapitalizmom na industrijskem in na političnem polju, povsod, kjer vlada nasprotnik.

To je pot, ki vodi k trajnim zmagam. Smrti čikaških mučnikov je pospešila tudi to spoznanje. Pokazala je delavstvu, da se ne sme zanašati na hipna navdušenja, ki se ohlade enako naglo kakor se vnamejo. Moč je samo v organizaciji zavednega, izobraženega delavstva, ki ve kaj hoče in ki zna vztrajati v borbi.

Žrtvam, ki so padle dne 11. novembra, junakom svojega prepričanja in gorečim prijateljem svobode bo ohranjen v delavskem svetu časten spomin, kajti padli so v borbi za delavska prava.

MAKSIM GORKI:

HUDIČEVI SPREHODI.

(Nadaljevanje.)

"Nū, vi bi gotovo temeljito zmerjali!" se je zasmjal hudič.

"Ne, to ravno ne; to je tako mučno, veste. Stojimo ob predvečerju dvajsetega stoletja, in da bi celo mrtvi pričeli zmerjati! Kakšen vtis bi to naredilo?" In kaj bi k temu sklepčno dejali materijalisti?"

Hudiča je prevzel zopet dolgčas.

Ta pisatelj je za svojega življenja hotel biti "pri vseh porokah žen in pri vseh pogrebi mrlič," in tudi zdaj, ko je na njem vse odmrlo, živelo je še vedno njegovo častihlepje. Ali pa je posamezen človek kot tak za življenje tako važen? Glavna reč je pač večni duh, ki se v njem zrcali. In samo temu duhu gre vse priznanje, vse oboževanje, ki se obrača do človeka. Kako dolgočasni in polni zahtev so ljudje... Že je hotel hudič predlagati pisatelju, naj se vrne v grob, kar se porodi v njegovi zlobni glavi nova misel.

Stala sta ravno na trgu, ki so ga krog in krog obdajala visoka, obsežna poslopja. Črno, mokro nebo se je skorodane spustilo na hišne strehe, ter si s turobnim očesom ogledovalo umazano zemljo.

"Čujte!" reče hudič ter se pisatelju udvorno prikloni, "ne bi li radi videli, kako živi vaša žena?"

"Odkrito povedano, res ne vem, jeli to hočem," jeclja pisatelj.

"Tedad ste res mrlič!" vzklikne glasno hudič, spodbujajoč pisatelja.

"Ne; kako?" — In pisatelj odločno zravna svoje okostje kvišku. "Jaz nimam nič proti temu; saj me tudi ne bo videla, in če bi me videla, me ne bo spoznala?"

"Gotovo!" zagotavlja hudič.

"Jaz to rečem, veste, kar ni nikoli marala, da sem dolgo izostal od doma," razlaga pisatelj.

Stena neke hiše se je ta hip premaknila, ali je izginila, ali pa postala prozorna kakor steklo. Pisatelj je videl v notranjščino velikih soban; svetlo je bilo v njih, udobno, lepo...

"Krasna oprava!" je zaškrpalo iz koščene ustne dupline pisatelja, "zelo lepa oprava! Ako bi bil živel v taki opravi, gotovo ne bi še umrl."

"Tudi meni ugaja, da," se smehlja hudič, "saj ni niti tako draga — jedva tisoč..."

"Hm, to ni drago? Spominjam se še, da sem za svoje najboljše delo sprejel le osemstopetnajst rubljev, in sem skoro celo leto delal. Torej, kdo stanuje tukaj?"

"Vaša žena," odgovori hudič.

"Tako, tako?" reče pisatelj. "Ej, kako dobro... za njo... In ta gospa? Jeli to moja žena?"

"Seveda, to je ona... Zdaj pride tudi njen mož."

"Postala je pa zelo ljubka... in kako krasno opravljena! M-m-mož, ste dejali? Kakšen jedrat, zdrav človek, njegov obraz je sicer precej buržuazijski... zdi se pa vendar dober človek. Obličje sicer precej neumno! Da, celo nizkotno... sicer pa ravno taki obrazi ugajajo ženskam."

"Hočete, da mesto vas zavzdihnem?" reče hudič in pogleda pisatelja s sarkastično zasmehljivim pogledom. Ta pa se je ves vtopil v prizor.

"Kako jasni obličji, polni veselja do življenja ima-

ta! Zdi se, da sta z življenjem res zadovoljna. Ona ga gotovo ljudi? Ali ne veste tega?"

"Seveda ga ljubi, zelo," reče hudič.

"In kdo je on pravzaprav?"

"Uslužbenec v neki modni trgovini."

"Uslužbenec v neki modni trgovini?" ponavlja pisatelj počasi in dolgo ne spregovori besede. Hudič ga pogleda ter se veselo nasmehlja.

"Torej kako vam vse to ugaja?" vpraša ga.

Pisatelj povzame z vidnim naporom:

"Imel sem vendar tudi otroke. Ne? Da, vem, živijo... imel sem torej otroke, sina in hčer. Takrat sem si mislil: Sina imam, s časom bo pošten človek..."

"Poštenih ljudi je v življenju mnogo. Življenje rabi popolne ljudi," reče hudič mrzlo, ter požvižguje neki poulični napev.

"Sodim, da trgovski uslužbenec ne more biti dober vzgojitelj... in moj sin..."

Prazna pisateljeva črepinja se je žalostno majala.

"Glejte vendar, kako jo objema! Ta dva živita izredno veselo!" vzklikne hudič.

"Da-a, kakšen pa je ta uslužbenec? Ali je bogat?"

"Oj, bolj ubog je bil nego jaz, bogata je le vaša žena."

"Moja žena? Odkod pa je nenadoma obogatela?"

"Iz prodaje vaših pisateljskih del."

"Takooo?" reče pisatelj, ter rahlo ziba svojo golo prazno glavo. "Torej je jasno, da sem večinoma delal za nekakšnega trgovskega uslužbenca?"

"Radi mene bp že tako nekako", pritrdi hudič z veselim smehom.

Pisatelj pa pogleda v tla in reče:

"Pospremite me v grob!"

Tema je bila, dež je lil v potokih, na nebu so plavalj težki oblaki, in pisatelj je korakal klopotač s kostmi urno proti grobu. Za njim pa je stopal hudič ter veselo žvižgal.

Čitatelj je seveda razočaran, ker se je leposlovja že nasitil, tako da mu oni pisatelji, ki pišejo po njegovem okusu, ne ugajajo več. V gorenjem slučaju bo bržkone tudi nezadovoljen, ker mu nisem pripovedoval nič o peklju. Ker je čitatelj po vsej pravici prepričan, da pride po smrti v pekel, bi seveda že pri svojem življenju rad kaj doznal o peklju. Žal, s tem mu ne morem postreči, ker pekla ni, namreč plamenčnega pekla, ki bi si ga tako lahko predstavljali. Zato pa je nekaj drugega, kar je — nesorazmerno strašnejše.

Ko hitro reče zdravnik o tebi sosedom: "Mrtev je!"... vstopiš v neki brezmejni, razsvetljeni prostor, to je kraj spoznanja tvojih napak in tvojih zmot.

V grobu ležiš, v ozki rakvi in pred teboj se odigrava, v krogu se sukajoč, tvoje bedno življenje. Giba se pred teboj mučno počasi — od prvega zavednega koraka, pa do zadnjega hipa tvojega življenja. In ti vidiš vse, kar si v svojem življenju sam pred seboj skrival, vso laž, vso podlost in nizkost svojega življenja, znova misliš vse svoje nekdanje misli, vidiš vsak pregrešek, ki si ga storil, vse življenje prične s kraja, vse točno na las! In da je muka večja, postane ti vrhu tega jasno, da hodijo po oni ozki, brezumni poti, po kateri si hodil ti, še vsi drugi, ki se med seboj suvajo, ki tekajo in — lažejo. Ti razumevaš in jasno vidiš, da vsi ti to delajo, da bodo nekoč morali izvedeti kako sramotno je živeti tako podlo, brezdušno življenje.

Ti vidiš, kako drve vsi v pogubo, ali opominjati jih ne moreš; ne dvigneš nobenega krika, ne ganeš se,

in želja pomagati ljudem ti povsem brezplodno razjeda dušo.

Prijetno stanje, kaj ne?

Tako se vleče tvoje življenje venomer v krogu pred teboj mimo; kmalu vidiš začetek, kmalu konec istega. Delo tvoje zavesti nima konca, tudi ne bo imela konca... in grozne muke tvojega čustvovanja ne nehajo nikoli... nikoli!

Drugo potovanje.

Čitatelju morda ne bo neznano, da so med pisatelji ljudje, ki zamenjujejo pisateljski poklic z onim krojača; uporabljajo namreč svoje pero kakor iglo, s katero šivajo tkanino svoje domišljije v obleko za resnico, da ji pokrijejo goloto. Taki pisatelji so potrebni, ker je mnogo bralcev, ki jim je resnica edina ženska, katere ne marajo videti gole. Po njihovem mnenju je resnica na vsak način stara in grda. Tudi med mojimi znanci je tak krojaški pisatelj. Sicer dosedaj ni napisal niti vrste, vendar pozna duh časa prav dobro, in ko se mu bo zdelo potrebno, bo napisal gotovo nekaj prav optimističnega, pomirjujočega kakor želodčne kapljice, polno najlepših nad in najsijajnejših vidikov v prihodnost, vse seveda natrpano s citati, zato pa brez ozira na dejstva in brez vsakega sledu originalnosti. Resnica se bo v tem stavu prikazala ne samo dostojno oblečena, temveč tudi ljubica, ker moj znanec je mož — z okusom.

Te dni me je obiskal ter me zapletel v razgovor o različnih zanimivih rečeh. Spominjam se, da je začel pri Adamu, ter ga pohvalil namreč zato, ker si je prepasal boke ter s tem odkril načelo hlač. Potem se je dalj časa z dopadanjem pomudil pri dejstvu, da ne najdemo na zemlji — če le prav pazljivo opazujemo — ničesar, kar bi ne bilo odeto. Ceste so odete z blatom ali prahom, doline s travo, gorski vrhovi s snegom tudi nebo se često zagrinja z oblaki in vsakih štirinadvajset ur enkrat v nočno tmino.

"Oj koliko modrosti je v naravi!" je pri tem vzkliknil s polnim navdušenjem. Potem je govoril tudi o človeku.

"Vidimo", je dejal, "da so tudi ljudje vedno pokriti in da se neprestano trudijo, da bi kaj prikrili..." Nato je navedel celo vrsto dokazov za tozadevno veliko človeško modrost... Zares se ne spomnim več vseh teh dokazov in dokazil, če se ne motim, je med drugim navedel zgled naših žensk, ki baje s svojimi žalnimi oblačili prikrivajo le na nekaj način svoje veselje nad smrtjo sopraga. Potem je navedel tudi časnikarje, ki običajno s citati iz tujih plodov zakrijejo pomanjkanje lastnih misli in izrazov...

Ker sem se pri njegovem govoru dolgočasil, sem se delal, kakor da bi mu pritrjeval, s tiho nado, da mu bo na ta način samo ob sebi prešlo veselje nad svojim klepetanjem.

"Slednjič, le pogledite!" je nadaljeval ter pokazal na pregrinjala pred oknom, "mi se skrivamo celo pred solncem! Oj, kakšno čudovito soglasje je v tem splošnem prikrivanju! Da, celo solnce pokriva blesteči svet svojih žarkov s — svojimi madeži."

Tedaj sem bil naravnost očaran. V svojem srcu pa sem si mislil:

Ta človek, ki tolikanj zaupa ljudem in je tako prepričan o njihovi modrosti, je prav gotovo pogršel nekaj zelo nizkotnega in ostudnega, da stremi tako silno po — prikrivanju. Ali izkazalo se je nekaj povsem drugačnega.

"Vidite torej, gospod," je dejal, "kako se ves svet.

od najmanjšega praška pa do solnca ves odeva. Kaj pravite zdaj k temu?"

"Jaz? Da; to je seveda zelo zanimivo," mu odvrnem.

"Aha! Tedaj mi pa, prosim, pojasnite, zakaj ste — pisali o hudiču?"

Če bi me bili nenadoma imenovali za ministra, manj bi se bil začudil negoli sem se pri tem vprašanju.

"Vendar ne glejte me tako debelo! Ne delajte se vendar tako začudenega. Jaz vaše ravnanje odločno obsojam. Danes, bratec, se vsak potruji, da je feminist, tudi če je že poročen . . . Vi pa ste se naenkrat drznili prikazovati neko ženo v tako nesimpatični luči. To v splošnem, v posebnem pa žena, ki ste jo opisali, nikakor ne zasluži takega slovesa . . . ker ima prav, da, popolnoma prav ima! Tekom njegovega trupolnega in skrbi polnega življenja je glad in mrz prenašala z njim . . . vsako pomanjkanje! Slednjič je umrl! Kaj pa je na tem? Vsi bomo umrli . . . ta morda prej, oni pozneje, ali — lahko mi verjamete — umrli bomo vsi!"

Verjel sem mu ter molče pritrlj z glavo. Vendar mi je bil pogovor neveden.

"Torej vidite, umrl je! Njej pa se je po njegovi smrti posrečilo, potem ko mu je darovala vso svojo mladost in vse svoje moči, da si je opomogla iz izkupilčka za njegova . . ."

"Kdo pa je ta — ona?" vprašam ves preplašen.

"Nu, ona pač, pisateljeva žena, ki ste ga opisali. Ne delajte se vendar nevednega!"

"Ali vso stvar sem si sam naravnost izmislil! Bila je to božična pravljica."

"Oj, vi prav dobro veste, kako je vsa zadeva."

"Torej res? Torej res živi?"

"I seveda!"

"In je poročena s trgovskim uslužbencem?"

"Ne ravno s trgovskim uslužbencem, ali mislim z nekim postreščkom. Vendar to ne spreminja dejstva."

"Gotovo ne . . . gotovo ne."

"In se sedaj ne sramujete? Kaj?"

"Ali čujete me! To je vendar le slučaj . . . vse ni bilo drugega negoli plod domišljije."

"Samo domišljija? Tega res ne morem verjeti. Pa tudi če bi bilo res, kako ste mogli biti tako nerodni in proizvajati domišljije, ki se krijejo z resnico? Veste, da kroži vest, da ste pravljico o hudiču napisali po direktnem naročilu nekega literarnega fonda, ki stremi za tem, da razpuste vsi pisatelji pravico do založbe svojih del njemu in ne svojim ženam in otrokom?" —

Dolgo sem se trudil, da bi ga prepričal, da je moja pravljica o hudiču le plod moje domišljije; verjeti mi ni hotel. Slednjič mi je navidezno le verjel. To mi je povod, da se pred čitateljem opravičim za prvi sprehod hudiča.

Zdaj pa povest o dobrem hudiču. Zastavljam besedo! Držal se bom zdaj strogo dejstev. Saj nam obstoj dobrega hudiča zajamčuje Lesage in tudi kitajska legenda o Tsing-ju-tongu.

(Dolje prihodnjič.)

"Proletarec" je drugi najstarejši jugoslovanski socialistični list, bodisi tu ali v Jugoslaviji. Če še niste, postanite njegov naročnik.

Zaradi jasnosti in tako dalje.

F. Z.

(Nadaljevanje.)

Kadar govore ali pišejo klerikalci o glavnem odboru SNPJ., ga nazivajo z imenom "lawndalski rdečkarji". Kadar povprečen nenapreden naprednjak zabavlja proti glavnemu odboru SNPJ., ne bo nikoli pozabil poudariti, da so v njemu sami "prokleti socialisti". Tako se je med našim nepoučenim ljudstvom vzvela tradicija, da je glavni odbor SNPJ. pravzaprav socialističen odbor, ki se ne briga za interese SNPJ., ampak le za politiko stranke h kateri pripada. Po nazorih takih nemislečih ljudi je edina ambicija gl. odbora SNPJ. delati za soc. stranko. Če ne bi "budni" člani pazili, bi ji najbrž izročil vso imovino jednote. "Proletarču" bi zgradil palačo in ga zalagal s kešoni iz jednote blagajne.

Ko je bila l. 1924 sprejeta iniciativa za izvolitev glavnega odbora potom splošnega glasovanja, so naši nevedni, nepoučeni nasprotniki rekli, da so jo spisali socialisti v Chicagu in jo poslali dotičnemu društvu, ki jo je predlagalo. Društvo je bilo po teh tolmačenjih torej samo orodje "lawndalskih rdečkarjev".

V resnici so tisto iniciativo, ko je prišla na razpravo v glasilo SNPJ. in na društvenih sejah, najbolj pobijali socialisti; argumentirali so proti nji s stališča, da bo ta način volitev nepraktičen in da bo volilec težje presojati kandidate na referendumu kakor na konvenciji. To so bila mnenja posameznih sodrugov, med tem ko so eni bili z načelnega stališča za čim direktnješe volitve v glavni odbor.

Neki list je pred volitvami priobčil serijo člankov in skušal z njimi napraviti vtis, da so socialisti postavili svojo listo kandidatov, za katere sistematično agitirajo. Njihov namen je, je pisal dotični list, dobiti kontrolo v glavnem odboru, ta odbor pa se bo moral v prvi vrsti brigati za "Proletarca". Jednotina tiskarna ga bo tiskala zastonj, in gl. odbor mu bo dal podporo tudi v drugih oblikah, vse na račun Jednote. Dobre sposobne glavne uradnike hočejo radikalni socialisti izriniti iz glavnega urada, zato da bodo napravili mesto novim, neizkušenim, nesposobnim, katerih naloga bo služiti socialistom in "Proletarcu". Za "Glasom Svobode" so ponavljali enake in podobne trditve drugi protisocialistični listi, in vsi so se zavedali, da namenoma obrekujejo iz nasprotstva do pokreta, ki je sovraven poneumnjevalcem ljudi in zavajalcem. Volitve so se izvršile in v glavnem je ostalo vse kakor je bilo. Svet se ni podrl, klerikalci in njim sorodni elementi pa so grizli "lawndalske rdečkarje" kakor poprej.

Pred kakimi enajstimi meseci so se spomnili na SNPJ. tudi takozvani jugoslovanski "komunisti". Nekdo je informiral njihov glavni stan, da imajo priliko izvoliti precej delegatov na osmo redno konvencijo, ako se bodo pripravili. Kakor otroci, ki se česa posebno razvesele, tako so se razveselili te sugestije. Nekaj članov, ki se nazivajo "eksekutiva", so se posedli okrog mize in kovali bojne načrte za te najnovejše "manevre". Kakor nalašč jim je prišla ta prilika. Posedli so se in vpraševali: Kaj je pravzaprav Slovenska Narodna Podpora Jednota? Nihče ni prav za gotovo vedel. Jasno jim je bilo le, da so l. 1923 in 1924 govorili o "Prosveti", ki je glasilo SNPJ. Niso se mnogo brigali zanjo,

dokler jim ni ravno tako neki član sporočil, naj se zanj pogrignejo in jo zasledujejo, ker piše zelo simpatično za komuniste, posebno kar se tiče "masne" konvencije farmarske-delavske stranke 1. 1923 v Chicagu in konvencije farmarske-delavske stranke 1. 1924 v St. Paulu. Ali ostali so pri prejšnji taktiki. Svojim članom so naročili, naj vanjo dopisujejo, niso jim pa rekli, da naj agitirajo zanjo. V svojih listih jo niso napadali, le Frank Novak se je parkrat obregnil ob njo. V popolno nemilost je šele prišla po šentpavelski konvenciji, oziroma po konvenciji Konferenca za progresivno politično akcijo, ki se je vršila 4.—5. julija 1924 v Clevelandu. O delu v podpornih organizacijah je njihova "eksekutiva" mnogokrat razpravljala. Ko je dobila Workers' Party pod kontrolo aranžmo šentpavelske konvencije, jo je bilo treba napolniti z delegati, ki bi glasovali po Fosterjevem-Ruthenberjevem naročilu. Hrvatski komunisti so dobili nalogo pridobiti društva podpornih organizacij, da pošljejo delegate v St. Paul, in nekoliko uspeha so dosegli tudi pri par društvi SNPJ. Če se prav spominjam, sta poslala dva, morda tri društva SNPJ. svoje delegate v St. Paul, več zastopnikov za dviganje rok na povelja pa so imela društva Narodne Hrvatske Zajednice. Konvencija se je končala s fiaskom, društva so bila ob centke, med strujami v Workers' Party pa se je radi tega poloma pričel boj, ki še ni končan kljub Zinovjevemu ukazom.

Člani "eksekutive" so se torej vprašali, kaj je SNPJ? Funkcionarji, nečlani SNPJ., so pojasnjevali, da jo imajo v rokah socialisti. Toliko jim je bilo pred 11. meseci že znano. Zaključili so, da bodo študirali situacijo v nji, svojim članom pa so poslali instrukcije: Ako ste člani SNPJ., skrbite, da boste izvolili za delegate osme redne konvencije svoje ljudi. Tudi ako niste člani SNPJ., je vaša dolžnost da agitirate med njenim članstvom v tem smislu. Pazite, da se stvar ne razglasi, ker bi bilo potem naše delo oteženo. Zedinite se v vsakem kraju za enega kandidata. Poskušajte ga priljubiti med slovenskim članstvom SNPJ., ako ima v društvu večino. Ne nastopajte kot komunisti, pač pa naglašajte, da se mora izvoliti za delegate take člane, ki bodo izboljšali SNPJ. in izčistili gnilobo. Manevri-rajte tako, da boste ustvarili med članstvom nezaupanje do vodstva Jednote. Ako boste videli, da bo vaš vpliv boljši če udrihate po socialistih, tedaj udrihajte! Ako ne, tedaj "manevirajte" tako da ne zbudite suma. Medtem pa se bomo mi v "eksekutivi" pripravili, da ne bodo naši delegatje na konvenciji taval v temi. Če mogoče, bomo dobili tudi zaveznike med strujami, ki so nasprotne socialistom.

V tem smislu so se "instrukcije" iz "eksekutivne" pisarne nadaljevale, Chas. Novak in drugi pa so iskali "nadaljne informacije". Izvedeli so, da v glavnem odboru niso samo socialisti, da bo med delegati mnogo takih ki so socialističnemu gibanju sovražni, da je par odbornikov v medsebojnem sporu, in da se tudi "drugi elementi pripravljajo na čiščenje". V "eksekutivnem" uradu so bili zelo veseli teh sporočil in informacij. Še bolj pa so se razveselili, ko so iz "zanesljivih", socialistom nasprotnih krogov, dobili zatrdila, da konvencija to pot "ne bo pod kontrolo socialistov. Računa se, da bo nad polovico delegatov proti njim..."

Pisali so na svoje ljudi v Waukegan, ob enem pa poslali tja svoje zastopnike, kateri so najeli posebno dvorano v bližini Slovenskega narodnega doma za ves čas konvencije SNPJ. Dva glavna "voditelja" njihove

sekcije sta prišla v Waukegan in pod masko "časnikarskih poročevalcev" nadzorovala svojo skupino, ji dajala navodila ter iskala stike in zveze s "progresivci". Pogovorili so se kako bodo nastopali. Na tajnih sestankih so nominirali svoje kandidate v konvencijne odbore. O njihovem postopanju in taktiki na konvenciji je bilo poročano v drugih člankih, ki so izšli v "Proletarcu". Pisal pa bom o gotovih dogodkih na nji še v naslednjih člankih.

"Generalni štab" te skupine se je dobro zavedal, da pod svojo firmo ne bo opravil ničesar, pač pa lahko obstruira. Obstrukcije se je zvesto posluževal. Generala pa sta pazila na "strategijo". Važno je, sta rekla, da izkoristimo spor med glavnimi odborniki, in da vsoglasimo svojo taktiko tako da bo prišla v našo strugo predvsem skupna, ki jo ima na svoji strani M. J. Turk. Klerikalci, kolikor jih je na tej konvenciji, in drugi nasprotniki socialistov, bodo itak glasovali proti njim. Važno za nas je samo, da bomo "pravilno manevrisali".

Tako so ti ljudje videli samo svoje namene v interesu svoje osebne politike, in pozabili, da so na konvenciji velike podporne organizacije, ki se mora zanimati tudi za svoje gospodarske in druge probleme. Nečlana, ki sta vodila "komunistično" skupino, nista čutila tega interesa. Njima je bila konvencija samo bojno polje in torišče za intrige. Ako bi bila dovolj močna, da bi ji s svojo taktiko zadala rane, radi katerih bi pričela propadati, bi ju to prav nič ne bolelo.

(Dalje prihodnjič.)

"American Slovenian Progressive Federation".

(Od našega posebnega poročevalca.)

V nedeljo 25. oktobra se je vršila na Evelethu konvencija (pravzaprav ustanovni shod) "Ameriške Slovenske Napredne Zveze" (v angleščini "American Slovenian Progressive Federation". Udeležilo se jo je približno 350 oseb obojega spola. Jakob Ambrožič je predsedoval. J. Muhich je bil zapisnikar. Glavni referent, ki je tolmačil namen "konvencije", je bil John Movern iz Dulutha. Kot govornik je nastopil tudi Rev. Francis Jager, katerega so sklicatelji povabili v ta namen. Glavni voditelji zbora so bili Movern, Ambrožič, Muhich in nekaj drugih. Govorili so bili večinoma v strogo patriotičnem duhu, pomešani pa so bili tudi s "progresivizmom" in izrečenih je bilo precej besed v prilog delavstva. Zbor se je pričel ob 9 zjutraj in je trajal do poznega večera. Vodstvo zbora se je ravnalo strogo po svojem programu in ni dopustilo ničesar, kar se ne bi vjemalo z njim. V odbor te nove organizacije so bili izvoljeni: Frank Massera, Eveleth, za predsednika; L. Drobnič, prvi podpredsednik, Aurora; Leo Kukar, drugi podpredsednik, Gilbert; J. Radokovich, tretji podpredsednik, Eveleth; John Movern, tajnik, Duluth; Leonard Slobodnik, blagajnik, Ely; Jacke Muhvich, zapisnikar, Eveleth. Prihodnji zbor A. S. N. Z. se bo vršil na Ely.

Razprave so bile živahne, toda ne posebno stvarne. Diskuzija o predloženih pravilih je bila obširna, toda spremembe so bile neznatne. Nekateri udeleženci, ki

so pod vplivom Workers' Party, odnosno njene jugoslovanske sekcije, je tudi posegali v razpravo s svojimi priporočili, toda večina, oziroma vodstvo, jih je kmalu ugnalo, da so potihnilo. Naš sodrug Max Martz je tudi predložil eno resolucijo, ki pa ni dobila milosti pri predsedniku. Diktiral je, da je preveč politična in sugestiral, da naj se jo zavrže. Bila je "zavržena" brez glasovanja. F. J. Mahnič je Marcu dejal, da bi rad vso Minnesota spravil pod "čikaški klobuk". Dika "glavnih" govornikov je bil Rev. Francis Jager, ki je zagovarjal sedanjo družabno uredbo in branil kapitalizem, kajti brez kapitala ne bi bilo industrije. Tudi v sposobnost delavstva nima vere, češ, ko bi delavci prevzeli vodstvo gospodarstva, bi najbrž šlo vse bolj rakovo pot. Sodrug Joseph Ule iz Chisholma je imel s seboj par sto letakov, ki jih je meseca septembra izdala J. S. Z., in jih razdelil. Udeleženci zbora so radi segli po njih in jih z zanimanjem čitali. Nekaj jih je položil tudi po mizah, kjer so sedeli iniciatorji, oziroma voditelji zbora te nove organizacije. Konvenčni predsednik Ambrozich ga je kmalu opozoril, da naj ne deli letakov, ker z njimi moti zborovalce. Rekel mu je tudi, da naj se odstrani. Ule se je potem usedel v ozadju dvorane, letake pa je vse razdelil. Škoda, da ni bilo pripravljenih tudi kakih par sto "Proletarcev" z dne 22. oktobra, v katerem je priobčen zelo poučen in informativen članek "Organizacija minnesotskih Slovencev in njeni nameni".

Med udeleženci jih ni bilo malo, ki so naklonjeni socialistični ideji, in če se bi vodstvo zbora izreklo za sodelovanje s socialistično stranko, bi dobilo precejšnjo večino. Ali večina malih trgovcev, ki so v tem gibanju glavni faktor, ne bi hotela imeti ničesar z organizacijo, ki bi se otvorjeno izrekla za pravo progresivno politiko.

V svojih pravilih pravi S. A. N. Z., da bo podpirala ob času okrajnih in državnih volitev kandidate tiste politične stranke, katere program reprezentira najboljše interese "in blagostanje ameriškega preprostega ljudstva". Katera je ta stranka, si pa te vrste ljudje niso povsem na jasnem. Naprimer, republikanci so prepričani (ali pa mislijo da so), da je taka stranka samo njihova; enako mislijo demokratje, ki pa v Minnesoti, od kar se je ojačala farmerska-delavska stranka, niso več močni. Točka 2 v XXVII. členu pravil se glasi, da pod nobenim pogojem se S. A. N. Z. ne sme oficijelno vmešavati v volitve raznih mest in vasi, niti ne v volitve takozvanih "townships".

Ako kje, bi imela ta organizacija svoj pomen ravno pri volitvah v lokalne politične urade. V nekaterih krajih tvorijo jugoslovanski volilci celo večino, ali pa malo manj. Res, da bi se morda ne izkazala za učinkovito, res pa je tudi, da bi morala ravno tukaj, če se bi udeležila političnih kampanj, pokazati svojo pravo barvo. Morda so se voditelji hoteli ravno temu najbolj izogniti. Organizacija bo torej indorsirala le gotove kandidate te ali one stranke, ki kandidirajo v okrajne, državne in federalne urade, nikakor pa ne v lokalne. Če se bo utrdila, bo prišla v poštev s svojo močjo edino v okrajih, katere tvorijo naselbine po železnem okrožju. V državi Minnesoti pa njen vpliv ne more nikoli postati velik, če ne bo kontrolirala občin, oziroma če ne bo v njih vsaj močan faktor.

Pravila, kakor so bila predložena, pravijo, da si bo S. A. N. Z. osvojila za svoja glasila tiste tri slovenske liste, ki so med minnesotskimi Slovenci najbolj razširjene. V tem slučaju pridejo v poštev Glasilo Kranjske

Slov. Katoliške Jednote, "Nova Doba", ki je glasilo Jugoslov. Katol. Jednote, in obligatna izdaja "Prosvete". Če bodo ti listi hoteli postati glasila, mi ni znano. Za njeno glasilo menda kandidira tudi frančiškanski "Amerikanski Slovenec", ki jo je zelo laskavo pozdravil.

Vsak odbornik S. A. N. Z., in vsakdo, ki se udeleži njenih zborov kot delegat, mora biti ameriški državljan. V svrhu dokaza morajo prinesiti na njene zборе certifikate o svojem državljanstvu. Kot je bilo v omenjeni izdaji "Proletarca" že poročano, si je ta Zveza dala za svojo nalogo vršiti tudi prosvetno delo. Dali bo v tem oziru podvzela kaj večjega, je sedaj še dvomljivo.

Na zboru se je videlo, da se jo zida na peščenih tleh. Rada bi bila politična, a obenem bi rada jadrjala pod nestransko firmo. Rada bi bila močna, nima pa mikavnega jedra, ki bi privabilo tisoče minnesotskih Slovencev v njen krog.

Pojav te organizacije je zanimiv raditega, ker je to eksperiment, s katerim se bo več ali manj dognalo, v koliko so minnesotski Slovenci pripravljeni organizirano delati pod okriljem programa, kakršnega so sestavili Movern in njegovi tovariši. Nade, da se zbora udeleži nad tisoč rojakov in rojakinj, se niso uresničile. A tudi 400 oseb je že precej, posebno če so reprezentativne. Morda bo ta poskus le zbudil naše ljudi, da se oprimejo organizatoričnega dela in se pobrigajo za svojo izobrazbo. In morda jim bo S. A. N. Z. čez nekaj mesecev zadosten dokaz, da je najuspešnejši način organizacije, ako se strnejo skupaj v socialističnih klubih po vzgledu pennsylvanske "Konference socialističnih klubov in društev Izobraževalne akcije J. S. Z." Na enak način kakor v Pennsylvaniji delujejo socialistični klubi v Ohio, kot razvidim iz poročil. Če hočemo kam priti, bomo morali tudi v železnem okrožju Minnesote poiskati bolj jasno pot.

Angleška delavska stranka raste.

Angleška delavska stranka zaznamuje v zadnjih sedmih letih ogromen napredek. Poročilo, ki je bilo podano zadnji konvenciji delavske stranke katera se je vršila meseca septembra v Liverpoolu pravi, da ima delavska stranka aktivno organizacijo v vsakem poslanskem volilnem okraju v Angliji, razun v dveh.

Delavska stranka ima sedaj 3,209,669 članov, leta 1901 pa jih je imela 375,931. Od 1. 1910 so glasovi delavske stranke narasli nad 5,000,000. Pri volitvah 1. 1924 je dobila 1,139,241 glasov več kakor pri prejšnjih volitvah v parlament, kljub temu pa je izgubila 42 sedežev v zbornici, največ vsled tega ker sta se liberalna in konservativna stranka v mnogih okrajih združili, nekaj pa vsled tega, ker se je konservativcem posrečilo dobiti na volišče par sto tisoč "zaspanih" volilcev, ki, kadar glasujejo, glasujejo za konservativce. Ženska sekcija delavske stranke šteje sedaj okrog 200,000 članic ali 50,000 več kakor prošlo leto.

Vsi vodilni člani angleških unif so ob enem voditelji delavske stranke. Člani komunistične stranke ne morejo biti člani delavske stranke. Pod pritiskom ekonomskih razmer se angleško delavstvo vzlic svoji tradicionalni konservativnosti nagiba v radikalnejše smeri, kar komunistična propaganda v drugih deželah razglasa za "svojo" zaslugo. Komunistična stranka v Angliji ima samo par tisoč članov.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

SOCIALISTIČNI KLUB V WARRENU REORGANIZIRAN.

WARREN, O. — Na sestanku dne 24. oktobra se je reorganiziral socialistični klub št. 234, v katerega so pristopili Frank Modic, Anton Rudin, Evgen Mikuš, John Sušlak in Louis Zimmermann. Seji je predsedoval Anton Rudin, otvoril pa jo je Frank Modic, kateri se je največ trudil, da je prišlo do tega sestanka. Zapisnik je vodil J. Kotar, ki je član *at large*. V odbor kluba so izvoljeni: tajnik-blagajnik, Frank Modic; zapisnikar, Evgen Mikuš, organizator, Frank Modic; nadzornika, John Gušlak in J. Kotar. Klubeve seje se bodo vršile vsako drugo nedeljo v mesecu ob 2. popoldne pri sodruhu J. Kotarju na 72 Roman Ave. Rojaki delavci, pridružite se temu klubu, ako se zavedate da ste delavci, kajti ustanovili smo ga za vas. Postanite aktivni sodruhi! Ako hočemo, bo naš klub procvatil in stal v prednjih vrstah socialističnih aktivnosti.

Širimo tudi naše glasilo "Proletarca" in druge socialistične liste. Sodrug Modic je poslal "Proletarcu" nedavno štiri naročnine. Štorimo tudi vsi drugi svoj kos dela, tako da bo vsakdo izmed nas naročnik "Proletarca", in da ga bomo tudi čitali ter se iz njega poučili o socializmu in našem gibanju. — *Poročevalec.*

IZ OKROŽJA TRDEGA PREMOMA.

DURYEA, PA. — Premogariji v tem okolišu smo na stavki že od 1. septembra. Operatorji so se spustili v borbo z nami, ker hočejo zvišati svoje profite na naš račun in na račun odjemalcev premoga. Njihovi propagandisti pravijo, da nas bodo lahko ugnali, ker imajo premoga v zalogi baje toliko, da bo zadostovalo do februarja prihodnje leto. To seveda ni resnica. Glen Alden Coal kompanija je poročala v časopisih, da so njene zaloge velike in da bo odjemalcem lahko ustregla do spomladi iz svojih sedanjih zalog. Pozabila pa je povedati, če prodaja tistih trideset kar premoga, ki ga razkazuje okoli Scrantona dan za dnem. Ta premog vozi po raznih progah te okolice, da bi z njim dokazala, da ji tega blaga prav nič ne manjka. Kare ima sedaj na tej sedaj na drugi stranski progi po par dni, potem jih odpelje. Čez nekaj dni se zopet pojavijo, češ, glej, zopet ga imamo cel vlak! Tako prevažajo eden in isti vlak, vedno z enim premogom. Bluf je prišel na dan, ko so ljudje šli ob progi z avtomobilom, videli kako se je vlak kje v drugem kraju ustavil, in kako so se pojavile glavice, da je to premog iz velikih zalog. Ko bi kompanija bila vsaj toliko pametna, da bi spreminjala številke vagonov; tako pa je vsakdo, ki se je za to zanimal, sprevidel, da je to prevažanje neroden kompanijski trik. Ob eni priliki sem vprašal strojevodjo, ki prevažal ta vlak s premogom, kolikrat ga je že preselil. Odvrnil mi je, da je stal na vsakem branču po osemkrat. Čudno se mi zdi, zakaj kompanija ne proda tega premoga bolnišnicam in šolam, da ne bi bilo treba otrokom izostajati iz šol radi pomankanja premoga v njih.

Pri spravljajanju premoga na površje pride tudi mnogo izločilnega materiala, ki se ga tu označuje z

imenom "boni"; izgleda skoro kot premog in v njemu je precej gorljivih snovi. To premogovo kamenje je pričela kompanija kmalu po 1. septembru mleti in ga prodajati za premog. Distriktni predsednik unije je ustavil delo pri mletju tega kamenja in s tem preprečil kompaniji napraviti profit s slabim materialom in oslabiti pozicijo stavarjev.

V tem kraju so rovi zelo mokri; voda lije od stroga in ponekod je treba stopicati čevelj globoko po nji. Plača je \$7 dnevno, kar je za delavce zelo malo, kompanijam pa se zdi veliko preveč. Organizirani smo stoodstotno in smo trdno prepričani, da bo zmaga naša.

Tudi tukaj se dobi ljudi, ki verujejo več v kakega "dušnega pastirja" kakor v samega sebe. Bil sem v Forest City pri rojaku, kateremu sem priporočil "Proletarca". Zdrznil se je, izrekel pobožen vzklík in dejal, kaj bodo pa gospod rekli, če bom bral take cajtenge! Še iz cerkve bi me vrgli.

Ker čitam "Proletarca" sem torej že naprej zapisan "vragu" po mnenju tega rojaka. Ne vem če je kaj pomislil, koliko mu njegovi nazori in lojalnost do cerkve koristi v sedanji stavki. Če bi odrekal farne pripevke radi stavke, ne vem, kaj bi rekli "gospod".

Drugič bom pisal o "kapucinarjih", ki so prišli v Scranton slepariti ljudi in pisal bom tudi o poteku našega boja proti izkoriščevalcem.

John Mlakar.

VTISI S KONVENCIJE S. N. P. J.

CLAIRTON, PA. — Na osmi redni konvenciji SNPJ. sem imel med drugim priliko presojati komunistične "revolucionarce" in njihovo taktiko. Samo malo je treba trezno misliti (žal in resnično, da se je na tej konvenciji tega precej pogrešalo), pa je človek hitro na jasnem kakšni so njihovi nameni. Od začetka do konca so se "komunisti" trudili usiliti svoje nerevolucionarno revolucionarstvo v jednoto, a vsi poskusi so se jim ponesrečili. Pripravljeni so bili storiti vse za dosego svojega namena, poslužili so se vsakega sredstva, povzročili bi razkol ako bi ga mogli, češ, ako ne z nami, potem naj gre vse raketom žvižgat.

Posebno na piki so imeli starega borca J. Zavertnika in namerjali nanj udarce, ali Jože jih je odbil tako da so zadeli tiste kateri so jih namerili. Nastopal je pošteno in stvarno, kar mora priznati vsakdo, ki je bil na konvenciji in razumno motril razprave. Komunisti seveda ne priznajo te resnice, ker jim ni v prilog. Ako bi oni toliko delali za združenje delavstva kakor delajo za razdore, bi lahko tudi v SNPJ. marsikaj izboljšali in precej prihranili njeni blagajni, ker bi pazili na simulantne, ki jo izkoriščajo . . .

Povsod, kjer se pojavi takozvani komunistični element, sledi nered in boji. Posledica je utrditev nazadnjaštva in mnogokrat zmaga reakcije. Nevedni, ki mislijo da bodo "komunisti" jutri vrgli kapitaliste in razdelili njihov kapital, se po nekaj mesecih čakanja razočarajo in se ponovno potope v duševno spanje.

Tudi naši "dobrotniki" računajo z nevednimi ljudmi, katerim so vsaki čas pripravljani pomagati, na primer pri kupovanju hiš. Ali kje so bili te vrste dorotniki predno so imeli službe? In kje bodo, ko ne bo več službe pri Jednoti? Nekdo se je o nekom izrazil, da je

aktivnost dotičnika izginila kakor hitro je prenehal živeti na račun "delavskih žaljev". Kar velja za tega, velja tudi zanj.

Omenim še delegata št. 4, ki je dejal, da dijakom ni treba dajati podpore iz jednotine blagajne, ker se uče v kapitalističnih šolah in ker so vse šole kapitalistične. Tiste ki mislijo enako bi vprašal, če so pustili dnevnice v jednotini blagajni, kajti denar je še bližje kapitalistom kakor šole.

Mike Čebašek.

Organizatorični fond J. S. Z.

I. Izkaz.

GRANVILLE, ILL.: Dr. št. 186, SNPJ. \$ 1.00

ALIQUIPPA, PA.: Po 50c.: Fr. Močnik, Jos. Drpa, Phil. Obrenovich, M. Bartolo, Geo. Smrekar; Jack Dežman, 30c.; po 25c.: Sava Žarkovich, Mary Jurkovich, Matt Živkovich, Tony Medved, Fr. Mihecih, Steve Ogrizek, Martin Habich, Barto Yerant, John Sivec, Fr. Štrubelj, Ant. Žagar, John Anžur, B. Kamnikar, M. Zakrajšek, Jos. Žagar, M. Lavasich, Fr. Simončič, Steve Ladiha, Ant. Sudak, Ivan Medved, Nik. Maslek, John Zaverl, John Sivec, Fr. Habich, B. Berlich, M. Cvitak, Ant. Groznik; Ant. Žagar II. 20c.; Steve Uršich, 10c (poslal Bartol Yerant), skupaj 9.85

GRASYAKE, ILL.: Louis Kužnik, \$5; Fr. Pezdir, \$1; John Artach, 28c.; po 25c.: A. Carlson in F. Montesin (poslal L. Kužnik) skupaj 6.78

TIRE HILL, PA.: Nabrano na seji dr. št. 289, SNPJ., (poslal M. Krašovec) 5.12

SAGINAW, MICH.: Dr. št. 473, SNPJ. (poslal Mathew Eržen) 2.00

JOLIET, ILL.: Fr. Zupančič, \$1; Fr. Strniša, 50c.; po 25c.: John Gerl, John Nemanich in Martin Papesch (poslal M. Papesch) skupaj 2.25

UNIVERSAL, IND.: Po 50c.: Jos. Cigale, Fr. Štorm, V. Verhovnik; po 25c.: Fr. Gorše in Martin Brunet, (poslal V. Verhovnik) skupaj 2.00

AMBRIDGE, PA.: Dr. št. 33, SNPJ., (poslal Jos. Tekstar) 5.00

BUHL, MINN.: Dr. št. 314, SNPJ., \$2; Rud. Kovacich, 50c., (poslal Rud. Kovacich) skupaj 2.50

CHICAGO, ILL.: Po \$1: John Olip, Jacob Zupančič, Lovrenc Lotrich, Jos. Morey; po 50c.: John Pipan, Jack Vozel, Lovrenc Gradišek; Anton Končan, 55c.; po 25c.: Louis Hren, Frank Schwab, Frank B. Schwab, Ant. Gradišek (poslal John Olip) skupaj 7.05

FOREST CITY, PA.: Klub št. 10, JSZ. 3.00

WAUKEGAN, ILL.: Klub št. 45, JSZ. 5.00

CANONSBURG, PA.: Dr. št. 138, SNPJ., \$3; Jacob Pavčič \$1, (poslal Jacob Pavčič) skupaj 4.00

CHICAGO, ILL.: Jos. P. Kristan 2.00

Skupaj \$57.55

GIRARD, OHIO.

Seje kluba št. 222 JSZ. v Girardu, O., se vrše vsaki prvi torek v mesecu ob 7. zvečer v Slovenskem domu. Somišljeniki, pristopite v vrste zavednega delavstva! — Naš klub ima lepo zbirko knjig. Izposodite si jih! — Tony Segina, organizator.

IZ UPRAVNIŠTVA.

Tistim ki nas vprašujejo kdaj izide Ameriški družinski koledar, naznanjamo, da je v tisku in da izide v teku mesec dni. Ker je naš koledar vezan v platno, vzame tudi to nekaj dni več časa kakor pa če bi imel le navadne mehke platnice.

Kako zelo se je priljubil Ameriški družinski koledar med slovenskim delavstvom, dokazuje dejstvo, da je do danes naročenih že nad 2,700 izvodov. Prošlo leto v temu času smo imeli naročil samo za par sto izvodov. Letos smo ga dali tiskati več kakor navadno, ker nam je prošla leta v teku par tednov potem ko je bil dotiskan in vezan pošel in nismo mogli zadosti vsem naročilom.

Ako naročila zanje še niste poslali, storite to v kratkem. Zanašamo se na vaše sodelovanje pri širjenju te knjige. Martin Krasovetz, Tire Hill, Pa., piše: "Ker mi Am. druž. koledar zelo ugaja, kakor tudi drugim, sem do sedaj dobil zanj naročil za 30 izvodov; skušal jih bom dobiti še več." V podobnem smislu nam je pisal J. Paulich, Delmont, Pa. — Harwick, Pa., je zelo majhna naselbina. S. Jazbinšek namerava razpečati v nji najmanj dvajset izvodov Koledarja. S. Klun, Chishom, Minn., jih je naročil 150; A. Demshar, West Allis, Wis., jih je naročil sto. Če nam bi uredništvo dovolilo več prostora, bi lahko navedli še 50 naselbin, ki so do danes poslala večja naročila.

J. Mauri, Neffs, O., piše: "Priloženo pošiljam \$3 za obnovev naročnine; ob enem vas prosim, da mi pošljete potrebne listine za zastopništvo "Proletarca", ki v tej naselbini ni razširjen. Skušal bom, da mu pridobim naročnikov." V pismu nadalje opisuje, da je imela naselbina Neffs socialistični klub št. 26, katerega so medvojni viharji uničili. Sentiment v prilog organiziranja soc. kluba se zopet pojavlja.

Sodrug Modic, Warren, O., ki je bil delegat na prošli konvenciji SNPJ., se je vrnil v Warren s sklepom, da bo storil kolikor bo mogel za razširjenje "Proletarca" in obnovev soc. kluba. Klub je obnovev in "Proletarcu" je pridobil štiri nove naročnike.

Anna Skerl, Pittsburgh, Pa. je ob priliki ko je obnovev naročnino zapisala tudi tole: "Poleg dveh dnevnikov in enega mesečnika imamo tudi "Proletarca", brez katerega ne bi hoteli biti. Naročeni smo nanj že dvanajst let. Priporočala sem ta list vedno in povsod in enako bom delala v bodoče, kajti "Proletarca" smatram za najkoristnejši slovenski list v Ameriki."

Nedavno smo poslali naročnikom, katerim je naročnina potekla, pisma, v katerih smo jim sporočili, da imajo priliko dobiti za obnovev naročnine, ako pridobijo k vsaki obnovev še eno novo, par dobrih knjig ne da bi jih kaj stale. Zastopnikom smo dali podobne ponudbe. Poslužite se te prilike! Podrobnosti o nji so navedene v pismih. Do danes so se nanje odzvali zastopniki in naročniki iz osemnajstih različnih naselbin.

"Proletarec" je navezan za svoje vzdrževanje tudi na gmotno podporo, ki mu jo nudijo naročniki in sodrugi. Večje kampanje v ta namen že dolgo nismo podvzeli, kljub temu se mnogi sodrugi zavedajo, da so listu

potrebna zadostna sredstva, ako se hoče rešiti nevarnosti prevelikega dolga. Med agilnimi delavci v prispevkih listu v podporo ima zadnje čase prvo mesto John Terčelj, nadalje s. Bregar in Juvanc, Clinton, Ind., s. Žlembérger, Glencoe, O. in drugi, katerih imena so v seznamih pod rubriko "Listu v podporo", ki bo priobčena prihodnji teden. D. J. Lotrich, Chicago, je na dveh priredbah nabral listu v podporo \$18.65. Enako s. Ločniškar ne pozabi, da ima "Proletarec" težak boj za obstanek. Sodrugi in somišljeniki, storite tudi vi kolikor vam dopuščajo razmere in okolščine, za svoje glasilo "Proletarca".

Članstvu Slovenske Narodne Podporne Jednote.

Sledečo resolucijo nam je poslalo v objavo društvo "Sloga", št. 16, S. N. P. J., Milwaukee, Wis. V pojasnilu nam omenjajo, da ima društvo "Sloga" okrog pet sto članov. Predležena resolucija je bila soglasno sprejeta. Poslana je bila v objavo "Prosveti" in "Proletarcu". Njen namen je, kot pravi resolucija, opozoriti članstvo S. N. P. J. na nevarnost elementa, ki pod masko radikalizma ruje v tej organizaciji.

Resolucija se glasi:

Ker se po pretečeni konvenciji SNPJ., katera se je vršila v Waukeganu, Ill., očita mnogo neresnice z omenjene konvencije, konvenčnih odborov in gl. izvrševalnega odbora SNPJ. od takozvanega "Progresivnega bloka" SNPJ., si je članstvo društva "Sloga", št. 16 SNPJ., Milwaukee, Wis., štelo v dolžnost sprejeti sledečo resolucijo:

Ker je "Del. Slovenija" z dne 8. oktobra t. l. priobčila manifest ali apel na članstvo SNPJ. po nekakem takoimenovanem progresivnem bloku, ki svari članstvo naše Jednote pred korupcijo nekaterih glavnih odborov, članstvo našega društva najodločnejše protestira zoper trditve tega progresivnega bloka in gotovih demagogov, ki pod krinko nekakšnega radikalizma žele narediti razdor in naši organizaciji.

Ker je manifest "progresivnega bloka" poln zavijanj gotovih provokaterjev, ki naši organizaciji ne delajo nobene časti.

Ker smo zasledovali potek zadnje konvencije v Waukeganu, in ravno tam so ti ljudje okoli progresivnega bloka pokazali svojo pravo barvo, da jim ni bilo za drugo kot za sabotiranje konvencije, ki naj bi še nadaljnjih štirinajst dni poslušala njihove neslanosti. Oprijeli so se vseh "befelov", ki so prihajali od gotovih nečlanov okoli hrvatskega "Radnika", kakšne taktike naj se poslužujejo, da bodo porazili "social-patriotsko korumpirano mašino".

Ker se jim maneuver ni obnesel, so prišli v javnost in napadajo ter blatijo "korumpirano social-patriotsko strujo", ki je "kriva", da konvencija ni sprejela gotovih fraz, ki so jih predložili delegaciji.

Ker je že konvencija, zborujoča v Milwaukee, Wis. 1. 1912 sprejela Molekovo resolucijo, ki je simbol naše organizacije, in ponovno to leto v Waukeganu, kar nam dokazuje, da zna članstvo SNPJ. trezno misliti in ni nasledlo gotovim provokatorjem, ki pod plaščem "radikalizma" in klerikalizma delajo na to, da bi prišli na vodstvo SNPJ.

Ker smo že imeli boje z zunanjimi sovražniki, in sad tega boja je, da je SNPJ. danes največja napredna

organizacija slovenskih delavcev v Ameriki, se te mahinacije "progresivnega" bloka ne bodo obnesle, kajti članstvo SNPJ. bo stalo na straži bolj kot kedaj poprej da obračuna s provokatorji.

Iz tega razloga zahteva članstvo društva "Sloga", št. 16 SNPJ., da glavni izvrševalni odbor takoj uvede preiskavo in dožene, koliko je resnice na trditvah, navedenih v manifestu, kateri je bil priobčen v "Delavski Sloveniji".

Obvesti naj se vse dotične člane progresivnega bloka, da naj s fakti dokažejo, kateri glavnih odborov je korumpiran in ni vreden biti glavni odbor. Če je kaj gnilega in korumpiranega, naj pride na dan. Krivci naj se kaznujejo strogo po pravilih. Članstvo hoče ohraniti čast in ugled SNPJ. Ako progresivni blok do časa, ki ga mu določi gl. izvrševalni odbor, ne predloži nobene obtožnice proti kateremu koli glavnemu odborniku, se naj člani, podpisani na dotičnem apelu, kaznujejo strogo po pravilih SNPJ. Brat Tony Shragel iz Johnston City, Ill., se naj odstavi kot bodoči član gl. porotnega odbora, na njegovo mesto pa naj se smatra za pravilno izvoljenega brata Antona Šularja iz Gross, Kansas, ki je za b. Shragelom dobil največ glasov.

V člana, ki po nedolžnem obdolži svojega sobrata, ali v splošnem trdi da so glavni odborniki korumpiranci, ne da bi jim mogel kaj dokazati, članstvo SNPJ. ne more imeti zaupanja in radi tega ne more verjeti, da bo kot bodoči gl. odbornik delal v korist in za napredek SNPJ.

Apeliramo na članstvo SNPJ., da naj razmotriva o tej resoluciji, svoje sklepe pa pošlje listu "Prosveta".

Za društvo Sloga, št. 16 SNPJ., Math Tamshe, predsednik; Frank Perko, tajnik; Frank Bregant, blagajnik. Pečat društva.

Kje so "prijatelji delavstva"?

Legislatura države Arizona je sprejela postavbo, s katero je določila minimalno plačo za ženske, vposljene v industriji in trgovini. Delodajalcem se postava ni dopadla in so jo tirali pred vrhovno sodišče, katero je odločilo, da je neustavna. Delodajalci so potolaženi, ker jim je dovoljeno delavke neomejeno izkoriščati.

O SHODU NA BRIDGEVILLE.

Shoda, ki se je vršil v nedeljo 25. oktobra na Bridgevillu pod avspicijo Konference klubov JSZ., se je udeležilo precejšnje število ljudi. Angleškega govornika nismo imeli, ker je oboel in ni mogel priti. Shodu je predsedoval John Jereb. Govorili so John Terčelj, Albert Hrast, John Kvartich in Frank S. Tauchar. V podporo "Proletarcu" se je nabralo na shodu \$16.60. Vreme je bilo slabo in zato smo bili s toliko udeležbo prav zadovoljni. Shod je bil uspešen v vsakem oziru. V naselbini se je takoj začela akcija za organiziranje socialističnega kluba, pri kateri bo sodeloval syganski soc. klub.

Poročevalec.

SLOVENSKEMU DELAVSTVU V HERMINIE, PA.

Socialistični klub št. 69, JSZ., zboruje vsako drugo nedeljo v mesecu po seji društva SSPZ. (dopoldne). Zborujemo v društveni dvorani. — Rojaki, pristopajte v naše vrste! — Anton Zornik, Box 202, Herminie, Pa.

WAUKEGANSKA POŠTA.

Kaj in kdo je "naprednjak"? Evo njegove slike! Je to čuden stvor, ameriški slovenski naprednjak!! On je absolutno napreden, le delati noče za napredek. Kritiko sovraži do neizmernosti, lasti pa si pravico robantiti in zabavljati.

Rad govori o slogi, a vsa njegova dejanja so olje na ogenj nesloge. Je proti "farjem", je pa za "čisto vero". Je proti podpiranju cerkve, plačuje pa cerkvene obrede, katere rabi ko se mu naroči otrok, ali če kdo njegovih smrtnonevarno zbolji, kadar se poroči in kadar kdo izmed njegovih umrje. Socialisti so

po njegovem mnenju "slabi ljudje"; prišteva jih med nazadnjake. "Proletarcu" prerokuje smrt od kar izhaja. Bil je predsednik vseh mogočih društev (za tajnika ni sposoben). Na "Proletarca" ni naročen, a ga vseeno bere, da vidi, če je tudi on "noter". Pozdravljen mi, dragi napredni rojak, čeprav si hud, čeprav ne veš, ali bi jokal, se smejal, klel ali molil.

"Kdor ne dela naj tudi ne je," je pomislil Miha, vrgel motiko v razor, legel v senco, zaspal in sanjal o paradizu na tem svetu. Ko se je prebudil, je zaspano pogledal po neobdelani njivi, pobral motiko in odšel domov. Pri nezabeljeni kaši se je spomnil, da je slišal nekje, da so socialisti krivi njegovega gorja — da so krivi vsega hudega na svetu. Od tistega časa je Miha sovražnik socialistov in postal je celo radikalec. "Vse bi pobil," pravi včasih Miha, "kapitaliste, farje in socialiste!" Tak je njegov radikalizem. Na motiko je pozabil in rjavi v kotu; njiva je neobdelana. Njiva je organizacija, motika delo in Miha je delavec, kakršnih je tisoče in tisoče med nami.

Stoprocentni humor je:

Ako nam kdo resno razlaga Einsteinovo teorijo, pesništvo v verzih in prozi, kontrapunkt, obogatitje čez noč, revolucijo v štiriindvajsetih urah, o dramih, umetnosti, hlapčevstvu in klečeplaztvu, o boljši bodočnosti, čemu živimo, čemu so podporne, kulturne, gospodarske in politične organizacije, zakaj so na svetu revni in bogati ljudje, zakaj so med nami dušni pastirji, zakaj se ljudje bolj boje hudiča kakor boga, zakaj sovražimo žive ljudi in hinavsko častimo mrtve, zakaj imamo razredni boj, zakaj zavajalci delavstva sami sebe slikajo za mučenike, pravim borcem za delavska prava pa pravijo "izdajalci" in "zavajalci", in zakaj smo takoj pripravljeni linčati tiste ki nam dobro hočejo. Vse to, dragi čitatelji, je stoodstotni humor. Čisto resni pa so naši pomenki, kadar se pogovarjamo o prešah, sodih in sodčkah, grozdju, rozinah in take stvari.

Pastir (cowboy), ki striže volno z dobrih ovčič v severnem Wisconsinu, je začutil potrebo da se izpože in pokaže sebe za takšnega kakršen je. Ravnokar je prebolel svoje notranje boje, v katerih je zmagala zavist, nevoščljivost in laž. Te sorte pastirje spoznamo po črni suknji in belem ovratniku. Kaj se skriva pod

črno suknjo, nevede sami izblebetajo. Postani mož, pastir!

Pri nas smo imeli letos že dve plesni zabavi. Na programu jih je še več. Zato je naša narodna dvorana že naprej "zarentana".

Včasih smo rekli, da je svobodomiselstvo nestrankarsko, nad strankami, — da je torej nekako pokrivalo. Deneš ga na glavo, pa si nedotakljiv nestrankarski strankar. Svobodomislec smo se sami postavili za žandarje politične nedolžnosti našega ljubega naroda. Pri tej fiksni ideji smo se pokvarili in ostali "nad strankami". Bili smo "ne ptič ne miš". Zelo smešna karikatura "boljših ljudi".

Naše svobodomiselno glasilo zadnje čase zelo sumljivo kiha in pokašljeuje. Bojimo se, da se ga loti naduha ali še kaj hujšega.

Amerikanski svobodomislec hvalijo starokrajske klerikalce in udrihajo po svobodomislecih. V tej čudni zmešnjavi išče razumništvo izhoda iz letargije (zasplosti).

AKTIVNOSTI KLUBA J. S. Z. V SHEBOYGANU.

SHEBOYGAN, WIS. — Socialistični klub v Sheboyganu beleži zadnje čase prerojeno, aktivno življenje. Ko se je članov lotila brezbriznost, ki je trajala precej časa, sta sodruga Debeve in Milostnik s sodelovanjem drugih podvzela korake, da se takemu stanju napravi konec. In res, na zadnji seji je kar zavalovilo. Bila je ena najživahnjejših in najzanimivejših sej, kar jih je še imel naš klub. Sprejeli smo pet novih članov, ki bodo dobri sodrugi in borci, kar nam dokazuje njihovo dosedanje zanimanje in delo za našo stvar. Lep nagovor nanje je imel sodrug Milostnik. Udeležba seje je bila zelo dobra. Razprave so bile zanimive in žive. Klub bo imel koncem tega ali v začetku drugega meseca tudi dramsko predstavo, s katerimi bomo nadaljevali.

Zadnji letak, ki ga je izdala JSZ., je napravil zelo dober vtis. Naročili smo jih 400, med njimi tudi v srbo-hrvatskem jeziku.

Poročevalec,

VESELICA ORGANIZACIJE ŠT. 20, J. S. Z.

CHICAGO, ILL. — V nedeljo 8. nov. priredi organizacija št. 20. JSZ. na 2250 Clyborne Ave., veselico. Na programu bodo govori, deklaracije in ples. Začetek ob pol 8. zvečer. Vabimo prijatelje in simpatičarje našega pokreta, da posetijo to prireditve v obilnem številu. Ves eventuelni prebitek ki ga napravimo z našimi prireditvami, je namenjen za socialistično propagando.

M. Ladevich, tajnik.

SODRUGOM V CANONSBURGU, PA.

CANONSBURG, PA. — Članstvu kluba št. 118 J.S.Z. v Canonsburgu sporočam, da se bodo naše seje v bodoče vršile vsako drugo nedeljo v mesecu ob 9. dopoldne v navadnih prostorih. Vabimo vse, da se prihodnje seje udeležite polnoštevilno. Na dnevnem redu bo precej važnih točk, zato je potrebno, da ste navzoči. Ukrepali bomo tudi glede veselice, ki jo priredimo ta mesec. — John Chesnik, tajnik.

NAŠI ODRI.

"VOLJA".

"Volja", drama v štirih dejanjih, spisal Etbin Kristan, vpriporjena dne 25. oktobra na odru dramskega odseka kluba št. 1, J. S. Z.

"... Saj živim zadnja leta že tako mirno ... no, skoro kakor mumija ..." (Ivan.) — "... Zdravih ljudi ni več na svetu. Se pravi, mi smo zdravi po svoje ..." (Edvard.) — "... Eh, no, — kdo pa sploh živi ... Tukaj smo, rastemo, vegetiramo — a živimo? Ne!" (Julka.) — "... Oh, Ljubica, ne vem, kako se bo to končalo ... Ne morem več, ne morem več ... za mene je vse izgubljeno ..." (Marica.) — "... Ako ti prisega žena, da te ljubi — ne reci in ne misli ničesar, temveč beži predno bi mogel kaj reči ali kaj misliti ..." (Slavec.) — "... Zavesa je razgrjena, najin boj je sedaj očiten. Prisilila si me in zato bom brezobzirna. O, moje energije in volje ne poznaš. Ena mora zmagati, druga podleči — tako si hotela ..." (Margarita Ljubici.) — "... Konec se bliža, družba se je preživela, človek nima nobene naloge več, človeštvo hira, umira ..." (Franjo.) — "... Vi zahtevate, naj bi se vsi prelevili v take lutke, ki znajo slučajno hoditi, a poskušajo vse mogoče, da bi se še tega odvadili. Morda resimate več moči za življenje. Ali drugi jo imajo ... Jaz jo imam toliko, da se lahko uprem vašemu moralnemu tiranstvu, in to je veliko ..." (Ljubica.)

V hiši profesorja Mrkulina se zbira ta čudna družba.

Mračne misli, tema, iskanje utehe v pijači, črnogledo filozofiranje in borba dveh volj. Profesor Ivan Mrkulin je bolehen. Živi mirno, "skoro kakor mumija". Margarita, njegova druga žena, je še mlada, živa, strastna. Ima intimno razmerje z nadporočnikom Edvardom Gospodarjem, katerega strastno ljubi. Nadporočniki, če ne prihajajo iz bogatih hiš, so v stiskah za novce. Ta nadporočnik je eden poslednjih. Margarita nima premoženja. Njen mož in njegovi otroci iz prvega zakona ga imajo. Gospodar se zateka po denarna sredstva k njenemu možu, a take navadno vrača svoje meje. Franjo, Marica in Ljubica so Mrkulinovi otroci, vsi odraščeni, iz prvega zakona. Franjo se je navzel filozofije, da življenje ni vredno življenja, ker nima nobenega smisla. Obljubljuje, da se ustreli, pogleda včasih za Julko, katera pa ga odbije. "Ta Julka je bedasta dekle," modruje sam zase. Poseda po kavarnah in restavracijah, pije absint, in se navadno vrača domov pozno zvečer v spremstvu alkoholnih duhov. Marica je zaljubljena v glasbenika Slavca. Zaljubila sta se in sanjala o sreči. Margariti to znanje ni bilo dovolj. Slavcu je prepovedala nadaljne obiske, Marici je zloмила vsako voljo in jo prisilila pisati Slavcu pismo, v katerem mu je sporočila, da je bila ljubezen med njima le hipna prevara. Bilo je nekaj prijetnih trenutkov in jih ni več. Posledica ljubezni med Marico in Slavcem je bil otrok. Margarita je poslala Marico, ko je sprevidela njeno stanje, v tuj kraj, kjer je porodila. Nihče ni o tem ničesar izvedel. Potem se je Marica vrnila brez otroka, katerega je morala pustiti v oskrbi pri drugih ljudeh v tujem kraju. Margarita jo je s svojo močno voljo pridobila, da se je zaročila z nadporočnikom Gospodarjem. Ali Marica ga je sovražila, v svojem srcu pa je ljubila Slavca, kateri je vsled razočaranja nad

ženskami in vsled nesrečne ljubezni odšel v svet in postal, kakor je sam dejal, "salonski cigan". Margarita je hotela Gospodarja zase. Obljubil ji je, da ostane njen tudi potem ko poroči Marico. Gladila je pot tej nenaravni zvezi, da pripomore Gospodarju do denarja, katerega bi mu prinesla Marica. Ljubica, sestra Marice, je čisto nasproten tip od ostalega krožka. Ko spozna nakane svoje mačehe, ji napove boj. Volja je stala proti volji. Volja poštenja proti volji intrige. Marico je iztrgala izpod Margaritinoga vpliva. Slavcu je vrnila pogum in upanje. Aranžirala je sestanke. Dobila je Maričnega otroka, pridobila očeta na izjavo, da ne bi nikomur branil poročiti se, če se imata ljubimca resnično rada; potem je vso družbo izpeljala na izlet v neko kopališče, kjer Marica dobi nazaj svojega otroka in ljubimca. Nadporočnik Edvard, ko vidi, da je Margaritin načrt zrušen, se je poslovil, ker ni hotel motiti "nenadne radosti". Margarita je priznala, da jo je Ljubična volja porazila. Porazena je bila tudi v ljubezni z Edvardom, kajti slednji je postajal napram nji hladnejši. Silila ga je, ko je čutila da se ji majejo tla v borbi z Ljubico, na beg, a on ni bil pripravljen, ni je ljubil dovolj. Ko je bilo vse izgubljeno, se je poskušala utehe v valovih. Prej pa je Ljubici še zagotovila, da tudi ona zmaga. Njena zmaga je bila smrt. V tej družbi se vrti tudi Julka Vrtnikova, ki je bila naveščana dela in je iskala miru. Našla je bogatega bankirja, starca, in kljub svoji mladosti se je zaročila z njim, "da bo imela mirno življenje". Šele na izletu v kopališče je spoznala, da je življenje prelepo, da bi ga zakopala v listino starca. Tudi Franjo je na tem kraju "izgubil vero v svojo filozofijo". Slikar Mirko Grabar ni tak črnogled kot večina drugih v tej družbi, zaljubljen pa je v Ljubico, pa tudi ona ga ima rada. Boj z Margarito jo je toliko zaposlil, da ni utegnila misliti na Mirkota, ali po končani bitki se je vse "lepo izteklo" in slikar je bil vesel, da ni upal in dvoril zamanj.

Igra je težka, najsibo glede vlog ali scenerije, in zahteva dobre igralske moči in bogato opremo. Tudi njeno zadnje dejanje se čita lepo, ni pa tako lepo, kadar se izvaja na odru. Ako bi igra "Volja" izšla v ponatisu, bi jo pisatelj na več mestih najbrž predelal in gotove prizore spravil v boljše soglasje.

Igralce bom navedel po vrsti, kakor jih zaznamuje igra. Profesorja Mrkulina je igral Vinko Ločniškar. Betežnega starca je precej dobro pogodil. Izboren je bil v prizoru v zadnjem dejanju, kjer mu žena postane izredno prijazna in se ji čudi raditega. Otto Derrull (v vlogi njegovega sina Franjota) je napravil dober efekt posebno na koncu prvega dejanja ter istotako v prizoru, v katerem pravi, da se bo ustreli in zagotavlja Margarito, da stori to ona še prej nego on. Mary Oven, ki je imela vlogo Marice, je bila to pot prvič na slovenskem odru. Rojena v Ameriki, ji je šla slovenska govorica gladko in besede je, razun v par slučajih, pravilno naglašala. Nekateri nastopi so se ji fino posrečili, med njimi posebno zaključni prizor na koncu prvega dejanja. Na piano pa bi v tem prizoru lahko igrala nekoliko trenotkov dalj. Angeline Tich v vlogi Ljubice je bila zela dobra. Tolažila je sestro kakor jo more le sestra tolažiti, in borila se je proti Margariti z voljo, ki je dokazovala, da mora zmagati. Nastopala je naravno, brez pretiravanja, prav tako kakor treba. Frances A. Tauchar (Margarita) je dala prizorom, v katerih bije duševne in ljubezenske boje, prepričevalnost, kakršna je potrebna, ako nas hoče igravec ali igralka uveriti, da je v resnici to kar ima biti v svoji vlogi. Andrew Miško (nadporočnik Edvard

(Gospodar) je bil dober v prizoru, v katerem kaže ohlajevanje napram Margariti, istotako v zadnjem dejanju, ko vidi, da so se razblinili v nič njegovi upi v ženitev z Marico. V splošnem pa je bil premalo oficirski, dasi ima izkušnje, ker je služil v armadah dveh držav. Frances Vider (Julka Vrtnikova) se je odlikovala v prizoru, kjer pravi, da je sreča v miru. Če vzame za moža bogatega starca, ji bo to prineslo brezskrbnost in mir. Včasih je govorila malce prehitro. John Hujan (slikar Mirko Grabar) je bil maskiran kakor da je slikarstvo njegov resničen poklic. Vlogo je znal gladko, napravil pa je vzlic temu nekaj pomot. Med njim in Ljubico je bilo precej kontrasta v tipih, kar ni ravno dobro harmoniziralo. Jack Marinich je igral glasbenika Milana Slavca. Mariniča se prijetno spominjam, ko je imel vlogo Janeza v igri "Kirke". Bil je v nji najboljši izmed vseh njegovih nastopov. Videlo se je, da se je tudi v tej težki vlogi potrudil kolikor se je največ mogel. Ni pa povsem odgovarjal karakterju, kakršen bi Slavec moral biti. V ljubimskih prizorih je bilo njegovo izražanje čustev nezadostno. Anna Ciganich v vlogi pestunje bi morala biti glasnejša, in isto velja za Lillian Zupan. Vsaka, po besedah še tako majhna vloga, je važna, kajti druga z drugo se vežejo, zato bi jim morala režija posvetiti ravno toliko pažnje kakor večjim. V vlogi služkinje je nastopila Albina Logar, "mojster natakstva" pa je bil Jos. Podboršek. Scenerija ni bila tako razkošna kot jo igra zahteva, a je bila vendar-le lepa. Režijo je vodil Anton Slabe. — Z.

Nekoliko pripomb h kritiki "Volje".

Pretečeni teden je bila v "Prosveti" priobčena kritika drame "Volja", ki jo je vprizoril Slov. soc. klub št. 1 25. oktobra v Chicagi. Kritik posebno opozarja na dve veliki napaki, katere je izvršila režija pri tej predstavi. Prva napaka je bila, da ni bil otrok, "ki se je rodil pred štirimi leti", toliko star. "Drugič pa gledalec, kateremu igra ni znana, ni vedel, da Margarita skoči v morje."

Ne vem, kje je dobil kritik vtis, da bi moral biti otrok štiri leta star. Najbrž ni igre prečital, čeprav je priobčil nekaj izvleček iz njene vsebine. Ampak to se mu ne more šteti v zlo. Kritiku ni sploh tega treba, kajti on lahko spozna iz raznih prizorov in govorov igralcev, če govore razločno in če kritik posluša in opazuje, kaj igra zahteva. Ker kritik ni storil prvo in pozabil na drugo, je cilj zgrešil. Kaj ga je torej zmotilo?

Zmotil ga je očitno dialog Marice in Ljubice, kjer prva pripoveduje, da se je pred štirimi leti srečala z glasbenikom Slavcem in se zaljubila vanj. Iz tega pogovora je kritik posnel, da bi moral biti otrok štiri leta star. Z drugimi besedami, dva človeka se spoznata nekega dne pred štirimi leti. Zaljubita se "tako globoko, tako strastno, kot ne more ljubiti nihče na svetu." In glej čudo. Rezultat te vroče ljubezni je otrok že prvi dan.

Mnenja sem, da ima kritik nekoliko znanja o embriologiji. Pravzaprav pa ni to znanje absolutno potrebno, kajti vsakdo lahko ve, da se za take prijetne dogodke potrebuje čas.

Pa recimo, da bi bil otrok štiri leta star in se ga bi ne nosilo v naročju, kakor zahteva igra. In bi tekal naokrog (dali bi morala tudi pestunja tekati z njim,

tega kritik ne pove, dasi bi bilo njegovo mnenje o tem zanimivo) in bi prišel do klopi, kjer sedita Marica in Ljubica. Ker bi bil že štiri leta star, bi moral biti že oblečen na način, da bi se spoznal spol. In Ljubica bi vprašala pestunjo, kot ji narekuje vloga: "Ali je fantek ali je dekletce?" Kaj naj si človek misli, ako bi kdo zastavil to vprašanje navzlic zunajnemu dokazu o spolu. Ako bi ne mislil ničesar drugega, bi dobil na vsak način vtis, da je oseba, ki kaj takega vprašuje, nekoliko preveč radovedna. Pa vzemimo dragi prizor. Pestunja drži otroka v naročju, ko pristopiti Marica in Ljubica k njej, in reče: "Zaspal je". Marica: "Dajte ga meni". Pestunja: "Zbudil se bo". Marica: "Primem ga čisto na lahko..."

Ni potrebna nobene prebrisanosti, da človek ve, da se štiriletnega otroka ne nosi v naročju, kadar zaspi. In takega otroka se tudi ne podaja iz rok v roke in se ga ne prijema "na lahko", ker je, če je normalen in zdrav, že precej težak. Niti se ne povprašuje, kakšnega spola je. Le pri otrocih, ki so še zelo majhni, se ne spozna spola na prvi pogled. Sploh se pa beseda "dete" rabi navadno le za malenčke, ki se nosijo v naročju. Ne rečem, da ni pri rabi tega izraza tudi izjem. Saj pravimo včasih tudi odraslemu človeku, da je dete ali otrok. Toda izjeme še niso pravilo. Tako nam pesniki opevajo idealno ljubezen. Opisujejo nam prizore, ko se zaljubljeni pari topé v blaženosti v svitu lune, sanjajoči krasne sanje, in se nazivljejo z nežnimi priimki. Toda poetom ni vsega verjeti, ker radi pretiravajo. Romeov in Julij je zelo malo na svetu.

Glede druge velike napake. Prizora, ko skoči Margarita v morje, ne sme opaziti nihče drugi na odru kot Ljubica in pestunja. Ni pa res, kot trdi kritik, da gledalec, kateremu igra ni znana, ni vedel, da Margarita skoči v morje. Gledalec, ako je poslušal Ljubico in pestunjo, je to vedel, ker je bilo to jasno povedano.

Zakaj sem napisal to pojasnilo? Zakaj ta kritika kritike kritikizma? To je vsekakor proti pravilom. Ustvarjena je nekakšna etiketa, da se kritiku ne sme ničesar pojasnjevati, ničesar ugovarjati. On je avtoriteta. Njegove besede, njegova sodba velja. Kdor prekrši ta pravila, stori zločin, ki ni manjši od ubojstva. Zakaj torej vse to? Saj vendar ne mislim, da bi mogla kritika, najsibo ta bedasta ali pa pisana v "vzgojevalnem" tonu, komu škodovati ali pa koristiti. Niti en kritik še ni vzgojil s svojimi spisi kakega igralca, pesnika ali pisatelja. Kritiki, ki so svetovno znani, to priznajo. Zakaj torej ta predrznost? Zato ker je še nekoliko ljudi, ki polagajo preveč važnosti besedam vsakega kritika. To je nepotrebno. Skoro vse kritike, ki so bile priobčene v "Prosveti" o slovenskih prireditvah v Chicagi, so bile skrajno površne. Ampak to še ni smrtni greh. Kritik, ki je zaposlen z raznimi stvarmi, ne more biti vselej posebno natančen. Edino, kar se mi ne dopade, je to, ker vem, da se kritik zaveda, da je površen, a se kljub temu pogrinja z avtorativnim plaščem in govori mogočno kot nekdanji hebrejski Jehova na gori Sinaj.

Ampak, da govorim naravnost, pisati kritike je zelo nevhvaležen posel. Toda nekdo jih mora pisati. Bil bi naravnost škandal, če bi list kar takole molčal o prireditvah v naselbini. To bi se lahko reklo, da se nič ne briga za napredék. Ker poznam razmere, sočustvujem s kritiki, ki so nekakšne žrtve razmer. Človek mora biti zelo oprezen, da se ne zameri. Tudi kdo izmed diletantov postane včasih siten, če ga kritik pre-

več "sfiksa". Mnenja je, ker se uči in pripravlja za igro, in to vse brezplačno, "da dela za narod". Pa ti pride kritik in deli nagrade: Ta je bil dober, oni komaj za silo, tista zanič, ta je bil pa perfekten, ona pa skoro perfektna. Kdo bi se ne jezil? In dolga skušnja izuči kritika, komu se ne sme zameriti. Zato pa skrbno zasleduje in posluša, kaj ljudje govorijo po končani igri. Takrat namreč dobi šele "prave vtise", ki jih potem priobči v listu. Ali naj se mu radi tega kaj očita? Ni vredno; kajti kdo ve, če ni v očigled našega kulturnega življenja v pravem. Saj pravijo: *Vox populi, vox Dei*.

Sicer se pa radi kritik svet še ne bo podrl. Ako se pa že podira, ga take malenkosti ne ustavijo. Kar sem hotel povedati, je to, da naj ljudje, ki se zanimajo za kako stvar, ne vzamejo vsake kritike za resno stvar. Kadar kritik piše, da je ta ali oni diletant igral perfekt-

no, je to žalitev in ne pohvala. Perfektno ne igra nihče, niti profesionalni igralci ne. Morda kritik, kadar piše o perfektnosti, ne ve sam, da piše neresnico, toda neresnica je vendarle, Istotako ne bi smelo nobene ugaliti, ako kritik vsepriek graja. Vzame naj se ga na znanje ravnodušno za njegovo vrednost in nič več. Večina diletantov, ki nastopa pri prireditvah soc. kluba št. 1, je skromna. Zaveda se, da se more še veliko učiti, da izvede nalogo ki ji je dana, komaj zadostno. Kritik, ki misli, da nekaj ve, česar ne ve, ni, in to je velika razlika.

Anton Slabe.

Tovariši.

"Ne, moj oče ni bil ravno policaj, ampak v družbi policajev se je mnogokrat nahajal."

INFORMATIVNI DEL AMERIŠKEGA DRUŽINSKEGA KOLEDARJA.

Ameriški družinski koledar letnik 1926 bo vseboval med drugim tudi informativni del, v katerem bo seznam in nekaj podatkov o slovenskih podpornih organizacijah, seznam slovenskih časopisov v Ameriki, socialističnega časopisja, o postanku koledarja, število delavskih publikacij v Združenih državah, članek o slovenskih domovih itd.

Obširna bo tudi statistika o površini raznih dežel, njihova glavna mesta in število prebivalstva.

Letnik 1926 bo zelo bogat tudi na povestih. Črtice izpod peresa pisateljev Toneta Seliškarja in Angelo Cerkvenika morajo ugajati vsakemu čitatelju.

Andrew Kobal je priredil za ta koledar obširen spis o potovanju skozi Yellowstone park in njegovih zanimivosti.

Cena koledarju je 75c. Večan bo v platno. Naročite ga po več izvodov skupaj. Razposlan bo po redu, kakor dohajajo naročila.

Pristopajte k

**SLOVENSKI NARODNI
PODPORNI JEDNOTI.**

Naročite si dnevnik
"PROSVETA".

List stane za celo leto \$5.00.
pol leta pa \$2.50.

Vstanavljajte nova društva.
Deset članov(ice) je treba za
novo društvo. Naslov za list
in za tajništvo je:

2657 So. Lawndale Ave.,
Chicago, Ill.

Kapital in prebitok
\$2,000,000.00

KASPAR AMERICAN STATE BANK

1900 Blue Island Ave., Chicago, Ill.

VARNA BANKA ZA VLAGANJE VAŠIH PRIHRANKOV.

Denarni dar za Božič

Ima le tedaj vrednost, ako je dostavljen pred božičem.

Gotovo vam je znano, da je pošta zelo obložena s pošiljatkami ob tem času. Zato ne odlašajte z njimi.

Vsekakor, glejte nato da jo vaši sorodniki dobijo pred božičem.

Na vse te pošiljatve v domovino obračamo posebno pozornost, kar vam jamči, da bo izplačana v popolni vsoti in v najkrajšem času.

Z ozirom na naš veliki promet in dobre zveze z največjimi bankami v domovini, nam je mogoče da vam nudimo najugodnejše cene.

Sprejemamo prijave za božični izlet v domovino s parnikom "Berengaria", kateri odpluje iz New Yorka dne 9. decembra. Pišite po informacije.

IŠČEJO SE:

Franc Kokl iz Kovačic, Sv. Tomaž, okraj Ptuj, Slovenija.
Laze Bogdanović, zadnje bivališče Midland, Pa.
Franc Tekauc iz Zagorja pri Savi, Slovenija; 61 let star; zadnje bivališče Alameda, Cal.
Dragutin Vrabec iz Zagreba 35 let; zadnje bivališče San Francisco; pred tem je bil kot rudniški inženir v Alaski.
Anton Rudnički iz Zagreba; videli se ga v Buffalu, N. Y. in v Milwaukee, Wis.
Ana Radetič iz Bednika na Hrvaškem, okrog 40 let; zadnje bivališče Lackawanna, N. Y.
Theodore Musinović iz Splita; zadnje bivališče Biddeford, Maine.
Dobrivoje Marincovich; zadnje bivališče New York City, N. Y.

IGNATZ BABICH PRVOVRSTNA BRIVNICA.

Biljardne mize, cigare, cigarete, tobak in sladšice.
2658 So. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.
 Phone Lawndale 4761

DR. JOHN J. ZAVERTNIK ZDRAVNIK IN KIRURG

Urad S. Lawndale Ave., vogal W. 26th St.
 Stan 2316 S. Millard Ave., Chicago, Ill.
 Tel. na domu Lawndale 6707, v uradu Crawford 2212-2213
 Uradne ure: Od 2 do 4 pop., in od 7 do 9 zvečer.
 V nedeljo od 11 do 12 dop.

6% IN VARNO 6% IN VARNO

Zlati bondi na prvo vknjižbo za
 na imenitnem prostoru ležečo
 lastnino, na prodaj pri nas

MILLARD STATE BANK

3643-3645 WEST 26th STREET
 At Millard Avenue
CHICAGO, ILL.

Oglejte si naše varnostne bančne shrambe,
 največje na zapadni strani mesta.

BANČNE URE:

V ponedeljek in četrtek od 9. zjutraj do 8. zvečer;
 v torek, sredo in petek od 9. zjutraj do 5. popoldne;
 v soboto od 9. zjutraj do 3. popoldne.

Anton Berlan iz Slovenije; zadnje bivališče Kinley, Minnesota.
Stanislav Vukovič; zadnje bivališče New York, N. Y.
Walter C. Wade, inženir na železnici; zadnje bivališče San Diego, Cal.
Nikola Bogdanović iz Dubrave pri Otečcu, Hrvatska.
Barbara Jedlovšnik Ferescith iz Grnjega Grada, Slovenija.
Dragomir Kličin iz Vršca, Banat; zadnje bivališče Bridgeport, Conn.
Srdjan Šukić iz Velike Barne; zadnje bivališče Ford City, Pa.
Slavko Beloslin; baje umrl v Gary, Ind. kje in kdaj?
 Kdor bi kaj vedel o teh ljudeh, je naprošen, da to naznani Izseljeniškem Poslancu (Commissioner of Emigration) 443 W. 22nd St., New York City.

**Oglašajte priredbe klubov in društev
 v "Proletarcu".**

ČAP'S RESTAVRACIJA IN KAVARNA

L. ČAP, lastnik
2609 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
 Phone Crawford 1382
 Pristna in okusna domača jedila.
 Cene zmerne. Postrežba točna.

FRANK GANTAR se priporoča rojakom
 pri nabavi drv, preme-
 ga, koksa in peska.
1201 Wadsworth Ave. Phone 2726 Waukegan, Ill.

BARETINCIC & HAKY POGREBNI ZAVOD

324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot re-
 galij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih za-
 stav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriških
 po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih in-
 strumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUM-
 BIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter
 hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav
 Za obilna naročila se toplo priporočam.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Dopisnikom, katerih poročila niso priobčena v tej izdaji, budi pojasnjeno, da so izostali radi obilice raznega gradiva, ki je moralo v to številko. Priobčena bodo drugi teden.

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje soc. kluba št. 27. se vrše dvakrat v mesecu: vsako drugo nedeljo dopoldne in vsako tretjo nedeljo popoldne. Seja tretjo nedeljo v mesecu je namenjena v glavnem za predavanja in diskuzije. — Sodrugi, prihajajte redno k sejam in pridobite klubu novih članov!

SODRUGOM IN SOMIŠLJENIKOM V BARBERTONU, O.

Seje socialističnega kluba št. 232 JSZ. se vrše vsako drugo nedeljo v mesecu ob 10. dopoldne v dvorani samostojnega društva "Domovina" na Mulberry cesti. Apeliram na sodruge, da se redno udeležujejo klubovih sej, ker je vedno kaj zanimivega na dnevnem redu. Tiste pa, ki simpatizirajo s socialističnim gibanjem, vabim da se nam pridružijo in tako pomagajo v borbi za boljše pogoje življenja in za odpravo kapitalističnega režima samega. **TAJNISTVO KLUBA ŠT. 232.**

NAD 400 MILJONOV SKRITIH V NOGAVICAH.

Izvedenci zveznega zakladništva so preračunili, da je nekaj nad 400 milijonov dolarjev skritih zunaj bank. Velik del tega bogastva je skrit v starih in novih nogavicah. Velike svote se nahajajo v starih loncih in posodah. Mnogi ljudje skrivajo svoje prihranke pod blazinami, veliko pa je takih, ki zakopljajo svoj denar v kletah, na vrtu, itd. Skopuhi imajo denar navadno skrit pri sebi, da jim je tako bližje njih telesa. Toda kaj je denar v primeri z zdravjem? Zdravje in čilost je veliko bolj važno za vsakogar. Trinerjevo zdravilno grenko vino je zdravilo, ki pomaga ohraniti vas v dobrem zdravju. Obvaruje vas slabega teka, slabe prebave, plinov v črevesju, glavobolov, nervoznosti, slabega spanca in sličnih sitnosti, ki so združene z želodčnim neredom. Vaš lekar ali trgovec ima Trinerjevo zdravilno grenko vino v zalogi in če ga nima, pišite na Joseph Triner Company, Chicago, Ill. Če vam je jesen prinesla revmatične ali nevralgične bolečine, rabite Trinerjev Liniment, ki da hitro od pomoč!

Naročajte knjige iz "Proletarčeve" založbe.

CENIK KNJIG.

Nadaljevanje z 2. strani.

UDOVICA , (I. E. Tomić), povest 330 strani, broširja 75c, vezana v platno	1.00
VAL VODNIKA izbrani spisi, broš.	.30
VIANJEVA REPATICA , (Vlad. Levstik), 506 strani, vezana v platno	1.50
VITEZ IZ RDEČE HISE , (Aleksander Dumas star.), roman iz časov francoske revolucije, 504 strani, broširana 80c, vezana v platno	1.25
ZABAVNA KNJIZNICA , zbirka povesti in črtic, broširana	.65
ZADNJA PRAVDA , (J. S. Baar) roman, broširana	.75
ZADNJI VAL , (Ivo Šorli), roman, vez.	1.00
ZAJEDALCI , (Ivan Molek), povest, 304 strani, vezana v platno	1.75
ZA SREČO , povest, broširana	.45
ZELENI KADER , (I. Zorec), povest, broš.	.45
ZGODBE IZ DOLINE ŠENT-FLORJANSKE , (Ivan Cankar), vezana	1.50
ZLOČIN IN KAZEN , E. M. Dostojevskij, roman, dve knjige, 602 strani, vezane	2.50
ZMOTI IN KONCI GOSPODIČNE PAVLE , (I. Zorec), broširana	.40
EVONARJEVA HČL povest, broširana	.65
ŽENINI NASE KOPRNELE , (Rado Murnik), broširana	.30
SLOVENSKI PISATELJI : FRAN LEVSTIK , zbrani spisi, vezana	1.25
FRAN ERJAVEC , zbrani spisi, vezana	2.90

JOS. JURČIČ , zbrani spisi, II. zv. vezan	1.50
III. zv. vezan	1.50
IV. zv. vezan	1.25
V. zv. vezan	1.00
VI. zv. vezan	1.00
FR. MASELJ-PODLIMBARSKI zbrani spisi, vez.	1.50
PESMI IN POEZIJE : BASNI , (Jean de la Fontaine, iz francoske prevlel I. Hribar) vezana	1.00
MLADA POTA , (Oton Zupanič), pesmi, trda vezba	.75
MODERNA FRANCOŠKA LIRIKA , (Prevel Ant. Debeljak), vezana	.90
PESMI ŽIVLJENJA (Fran Albrecht), trda vezba	.50
POEZIJE , (Fran Levstik), vezana	.90
POHORSKE POTI , (Janko Glaser), broširana	.35
SLUTNJE , (Ivan Albrecht), broširana	.45
STO LET SLOVENSKE LIRIKE , od Vodnika do moderne, (C. Golar), broš. 90c, vez.	1.25
STRUP IZ JUDEJE , (J. S. Mačhar), vezana	1.10
SLOVENSKA NARODNA LIRIKA , poezije, broširana	.65
SOLNCE IN SENCE , (Ante Debeljak), broširana	.50
SVOJEMU NARODU , Valentin Vodnik, broširana	.25
GLEZKE PESMI , (Peter Bezruč), trda vezba	.50
TRBOVLJE , (Tone Seličkar), proletarske pesmi, broširana 50c; vezana	.75
TRISTIA EX SIBERIA , (Vojslav Mole), vezana	1.25
V ZARJE VIDOVE , (Oton Zupanič), pesnitve, broširana	.40

IGRE : ANFISA , (Leonid Andrejev), broširana	.50
BENESKI TRGOVEC , (Wm. Shakespeare), vezana	.75
CARLJEVA ŽENITEV-TRJE ŽENINI , (F. S. Tauchar), dve šalo-igri, enodejanske, broširana	.25
GOSPA Z MOEJA , (Henrik Ibsen), igra v petih dejanjih, broširana	.60
KASLIJA , drama v 3 dejanjih	.75
JULIJ CEZAR , (Wm. Shakespeare), vezana	.75
MACBETH , (Wm. Shakespeare), vezana	.75
NAVADEN ČLOVEK , (Bran. Gj. Nušič), šala v treh dejanjih, broširana	.35
NOČ NA HMELJNIKU , (Dr. I. Lah), Igra v treh dejanjih, broširana	.35
OTHELLO , (Wm. Shakespeare), vezana	.75
ROMANTIČNE DUBE , (Ivan Cankar), drama v treh dejanjih, vezana	.85
ROSSUM'S UNIVERSAL ROBOTS , drama s predigro v 3 dejanjih	.50
SEN KRESNE NOČI , (Wm. Shakespeare), vezana	.75
UMETNIKOVA TRILOGIJA , (Alois Kraigher), tri enodejanske, broširana, 75c; vezana	1.00
ZNANSTVENE RAZPRAVE, POLITIČNI IN GOSPODARSKO SOCIALNI SPISI, UČNE IN DRUGE KNJIGE IN	
BROSURE : ALI JE RELIGIJA PRENEHALA FUNKCIONIRATI? Debatna	.20
ANGLEŠKO-SLOVENSKI BESEDNJAK , (Dr. J. F. Kera)	5.00